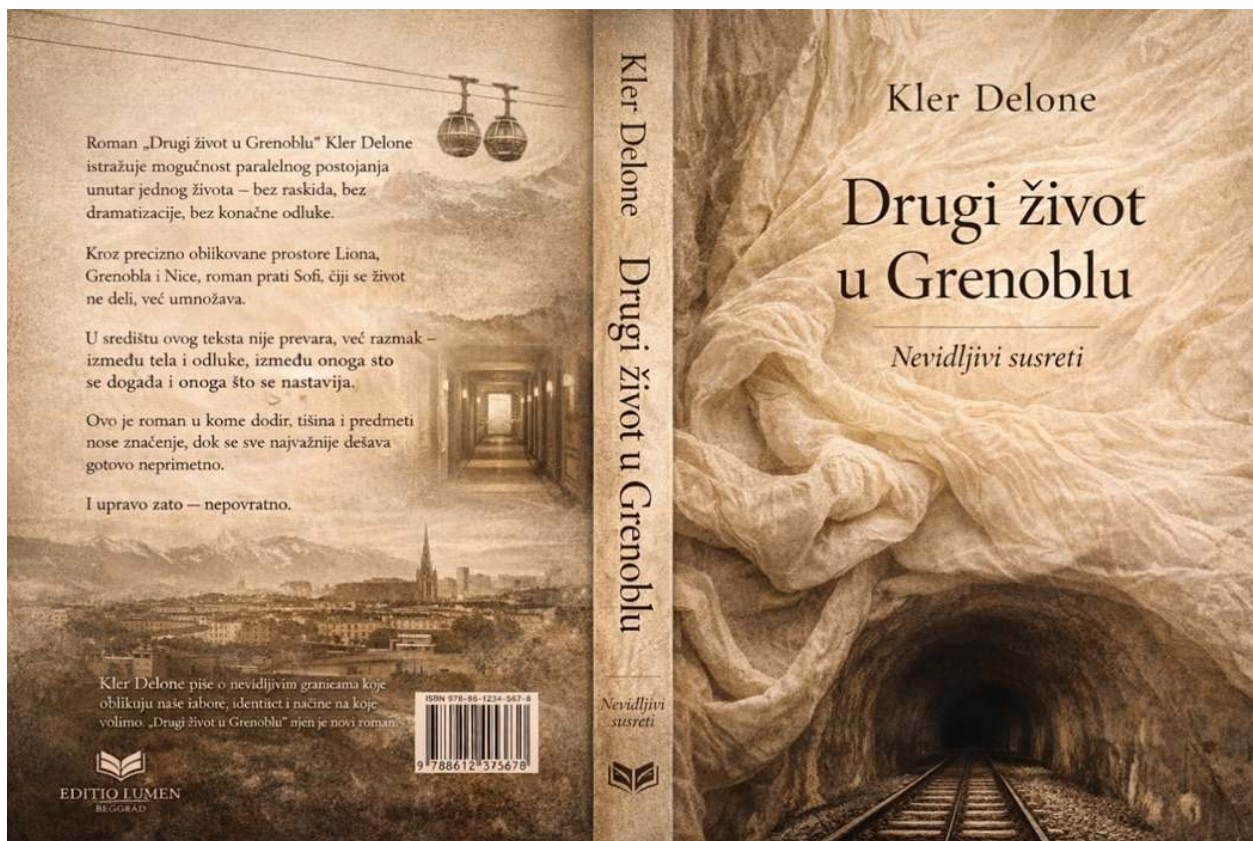

DRUGI ŽIVOT U GRENOBLU

Nevidljivi susreti

Kler Delone

Opis

Roman *Drugi život u Grenoblu* (*Une seconde vie à Grenoble*) Kler Delone istražuje mogućnost postojanja paralelnih identiteta unutar jednog života — bez raskida, bez dramatizacije, bez konačne odluke.

Kroz precizno izgrađenu mrežu gradova — Liona kao mere, Grenobla kao zatvorenog sistema i Nice kao mesta razotkrivanja — roman prati Sofi, ženu čija se egzistencija ne deli, već umnožava.

U središtu ovog teksta nije prevara, već nepogrešiv razmak između tela i odluke, između onoga što se događa i onoga što se nastavlja.

Delone gradi narativ u kome su dodir, tišina i predmet (dugme, haljina, ogledalo) nosioci značenja, dok se radnja odvija gotovo neprimetno — kao pomeranje svetla.

Ovo je roman o izboru koji ne poništava ništa, ali menja sve.

— —

„Drugi život u Grenoblu“ je suptilan i razoran ljubavni roman o bliskosti, identitetu i granici koja se ne prelazi naglo — nego gotovo neprimetno.

1. deo

1. Stan iznad grada — Lion, sadašnjost

U tišini se naselilo nešto što više nije htelo da se uklopi u navike

Stan na uzvišenju Liona pružao je osećaj lebdenja nad krovovima. Ujutro, svetlost je prolazila kroz prozore, lomila se i padala po slikama na zidovima. Neke su bile male i skrivene, dok su druge sa teškim potezima dominirale prostorom.

Žičara se čula pre nego što bi se videla. Taj zvuk — metal koji klizi, jedva primetan trzaj — ulazio je u stan kao nešto poznato, domaće. Nije ga više ni primećivala. Bio je deo njihovog dana, kao voda koja provri u kuhinji, kao šuštanje papira kad on prelistava beleške.

Živeli su zajedno već dovoljno dugo da više nisu govorili o tome kako su počeli. Nisu bili venčani, ali to nije imalo nikakvu težinu. On je bio dosta stariji od nje. Njihov život nije tražio potvrdu. Bio je tu, opipljiv, u predmetima, u navikama, u načinu na koji su se kretali kroz stan bez sudaranja.

„Mama će opet pitati kada ćemo se venčati“, rekla je Sofi.

„Tvoja majka misli da brak sprečava katastrofe.“

„A ti?“

Žilijen je razmislio nekoliko sekundi.

„Mislim da ih samo organizuje.“

Nasmejala se: „Ma, maltretiraće me pitanjima o menstruaciji, o tvojim spermatozoidima... sve do toga da li redovno perem zube!“

On, Žilijen (Julien Armand Delacroix), univerzitetski profesor istorije umetnosti, je često odlazio na poslovna putovanja. Kofer je stajao u uglu sobe kao produžetak njegove profesije, uvek napola spreman, kao da nikada ne odlazi do kraja, niti se potpuno vraća. Nikada nije bio potpuno tu. Govorio je o mestima na kojima je bio, ali bez potrebe da ih pretvori u priču. Gradovi su se nizali, imena univerziteta, sale, ljudi koji su klimali glavom dok govori. Njegov glas je bio siguran, ujednačen, kao da pripada nekom širem sistemu u kome se sve već dogodilo.

„Koliko ljudi danas sluša tvoje predavanje?“ pitala je jednom dok je zatvarao kofer.

„Zavisi od grada.“

„Pariz?“

„Previše.“

„A Beč?“

„Premalo.“

Nasmejala se.

„A postoji li grad u kome je broj ljudi tačan?“

Žilijen je razmislio nekoliko sekundi.

„Ne.“

„Zašto?“

„Zato što su ili nedovoljno inteligentni ili previše žele da izgledaju inteligentno.“

Sofi ga je pogledala preko šolje kafe.

„Mora da je naporno biti ti.“

„Jeste“, rekao je ozbiljno.

A onda se nasmejao.

Kada bi se vraćao, donosio bi knjige. Katalozi, eseji, retka izdanja koja bi pronalazio usput. Ostavljali su ih na sto, pa bi ih kasnije zajedno listali, bez žurbe, kao da vreme može da se produži tim sporim okretanjem stranica.

Sofijina ruka bi ponekad ostajala na njemu duže nego što je potrebno. Ne kao oklevanje, nego kao sigurnost da tu sme da bude. Prsti bi joj se zadržali na koži, lagano, bez žurbe, kao da pamte oblik pre nego što ga puste. Žilijen nije pomerao tu ruku. Samo bi je prihvatao — ne hvatajući, ne zatvarajući — nego puštajući da se zadrži tačno onoliko koliko ona želi. U tom malom odlaganju dodira bilo je više napetosti nego u bilo kakvoj naglosti.

„Opet proveravaš da li sam stvaran?“ pitao bi.

„Povremeno.“

„I?“

Sofi bi blago slegnula ramenima.

„Za sada prolaziš.“

Njihova bliskost je imala ritmičku rutinu. Ne onaj koji se gradi, nego onaj koji već postoji — kao disanje koje ne primećuješ dok ne stane. Približavanje nije bilo odluka, već nastavak pokreta koji je već trajao. Kada bi joj ruka kliznula niz njegovu podlakticu, nije je zaustavljao. Samo bi joj se telo neznatno pomerilo u susret, dovoljno da dodir postane pun, a nikada nametnut. Uveče, kada bi se svetlo spustilo i grad utihnuo, taj ritam bi postajao sporiji, gušći.

„Znaš da ovo nije racionalno“, rekao je tiho.

„Naravno.“

„Dobro.“

„Zašto dobro?“

„Zato što bi bilo strašno dosadno da jeste.“

Krevet između njih nije nestajao — samo se menjao, kao da ga ne dele, kao da pripada oboma. Želja nije dolazila kao prekid dana, već kao njegov najtačniji nastavak. Kao da se sve što je bilo rečeno tokom dana polako spušta u telo. Žilijen bi ponekad zastao, na trenutak duži nego što je potrebno, kao da proverava granicu. Sofi bi tada samo ostala tu. Ne pomerajući se, ne povlačeći se. I upravo u tome je bilo nešto najintimnije — ne u dodiru, nego u tome što nije morao da se prekine. Kada bi je konačno privukao bliže, to nije bilo naglo. Samo blago pomeranje težine, dovoljno da se tela poravnaju, da se taj razmak koji su pažljivo čuvali sada zatvori. I traje dugo.

„Ostavio otvoreno vino“, rekla je.

„Diše.“

„I sutra će da diše?“

„Ako preživi noć.“

Sutradan ju je bolela glava od vina.

— —

Ona, Sofi (Sophie de Montreuil), kustoskinja, prvobitno u rodnoj Nici, sada u Lionu, bila je jedno vreme hotelska sobarica u Marseju, u *Hotelu pasaž*, gde se zvala Beti. Ali, to je druga i duga priča...

Povremeno su odlazili na jug, u Nicu, kod njenih. Put je bio dovoljno dug da se promeni svetlost, da se vazduh razredi, da boje postanu oštrije. Tamo je sve bilo otvoreno: more, terase, razgovori koji se vode glasnije nego što je potrebno. Njeni su ga prihvatili bez

zadržke, kao da je oduvek bio tu. Ručkovi su trajali dugo, uz vino koje je menjalo tonove dana, uz priče koje su se vraćale u krug, ali nikada nisu bile potpuno iste.

Justina je sipala kafu i odmah napravila grimasu.

„Mama ponovo kupuje ovu groznu organsku.“

„Zato što je zdrava“, rekla je njihova majka iz kuhinje.

„I karton je zdraviji od ovoga.“

Žilijen se nasmejao u šolju.

„Francuzi bi vas deportovali zbog načina na koji govorite o kafi.“

„Francuzi su precenjeni“, rekla je Justina.

„Ti si Francuskinja“, podsetila ju je Sofi.

„Nažalost.“

Otac je pojačao televizor jer je neko na vestima govorio previše tiho.

Sa terase se čuo motocikl koji je prošao prebrzo uz obalu. Sofi je na trenutak zatvorila oči.

Nica nikada nije umela da bude elegantna kao Lion. I upravo zato joj je ponekad nedostajala više nego što bi priznala.

Justina, njena starija sestra, javna tužiteljka u Nici, uvek je dolazila poslednja ili prva, nikada između. Imala je tu osobinu da uđe u bilo koji prostor kao da ga već poznaje, iako ga možda nije videla godinama, ili nikad. Njen pogled je bio brz, ali ne površan — kao da odmah razvrstava stvari na one koje će pamtiti i one koje neće. Sa njom su razgovori stalno skretali, neprimetno, u neku drugu ravan. Nije postavljala mnogo pitanja, ali bi izgovorila rečenicu koja ostaje duže od ostalih. Za pamćenje.

„Ti si uvek volela komplikovane muškarce“, rekla je Justina.

„Nije komplikovan“, promucala je, što joj se često dešavalo u razgovoru sa sestrom.

„Naravno. Samo predaje o propasti civilizacija i kuva hobotnicu u ponoć.“

Ponekad bi se njih dve odvojile, na terasi ili u hladu, i tada bi Justina govorila o stvarima koje nemaju jasno mesto: o ljudima koji žive dva života a da to niko ne vidi, o gradovima koji imaju skrivene slojeve, o tome kako ono što izgleda potpuno može biti samo površina. Nije to govorila direktno, ali je Sofi uvek imala osećaj da je rečenica namenjena upravo njoj. Ah, te starije sestre su uvek prikrivene „mučiteljke“.

„Zanimljivo je kako muškarci vole žene koje izgledaju kao da će se raspasti. Trepću i plaču.“

Pogodila je u cilj. Sofi se osetila destabilizovano.

— —

Iz Marseja, odakle je došla u Lion, stizali su drugačiji tonovi — nemir, buka, vetar koji raznosi reči pre nego što se izgovore do kraja. Marsej je bio grad koji se ne zatvara, koji ne pokušava da bude skladan. Sve je u njemu bilo izloženo, sirovo, kao da stalno nešto počinje ili se raspada. Naspram toga, Lion je bio drugačiji.

Lion je držao meru. Dve reke su ga presecale, ali nisu ga razdvajale. Imao je unutrašnju organizaciju koja nije bila vidljiva na prvi pogled. Nije bio ni otvoren kao Nica, ni rasut kao Marsej. Bio je slojevit, ali sabran. Sofi je najviše volela da gleda ulične satirične predstave sa ginjolama, one su bile veseli zaštitni znak lionskog lutkarstva i jedna od najpoznatijih kulturnih ikona tog grada.

Jednom ju je Žilijen odveo na predstavu sa ginjolama na malom trgu ispod brda.

„Ti si jedini profesor istorije umetnosti kog znam da ozbiljno analizira lutke“, rekla je Sofi dok su sedali.

„Ginjol nije lutka“, odgovorio je.

„Naravno.“

„On je politička istorija radničke klase.“

Sofi je otpila vino.

„I zato udara policajce motkom?“

Žilijen je kratko klimnuo.

„Najzdraviji deo francuske tradicije.“

Sofi se nasmejala.

Njih dvoje su uvek razgovarali kao da su na ivici rasprave koja ih zapravo zabavlja.

Kasnije, dok su se vraćali uzbrdo prema stanu, rekla je:

„Lion je jedini grad koji uspeva da bude i buržoaski i revolucionaran u isto vreme.“

„Zato traje“, odgovorio je Žilijen.

Kada bi se vratili u stan iznad grada, sve bi se ponovo zatvaralo u poznati oblik. Njihov život je nastavljao tamo gde je stao, bez napora. Njeni su ponekad dolazili kod njih, ali tada bi se soba drugačije ponašala — kao da slike na zidovima dobijaju nove odnose, kao da stan prima više glasova nego što je navikao. Justina bi tada duže ostajala u jednoj prostoriji, posmatrala neku sliku, bez komentara, a onda bi, kao usput, rekla nešto što ne pripada tom trenutku.

Jednom je, gledajući jednu tamnu sliku, rekla: „Postoje mesta u životu koja nisu za boravak, nego za povremeni ulazak.“

Sofi je patila od nesanice, koje su počele još dok je živela u Marseju. Nervoza koja ju je pratila od detinjstva, se u Marseju pretvorila u panične napade, koje je dobro kontrolisala na razne načine. U Lionu su se oni gotovo izgubili.

— —

U muzeju, gde je radila, provodila bi sate među predmetima koji nisu više pripadali nikome, a ipak su nosili tragove svih koji su ih dodirivali. U depoima je vazduh bio drugačiji, gušći, težak, kao da je vreme tu sporije prolazilo. Etikete, brojevi, opisi — sve je bilo precizno određeno. Ali je uvek ostajalo nešto što nije moglo da se zabeleži.

Najviše ju je zabavljalo što muzeji insistiraju na tačnosti, iako najveći deo istorije počiva na pretpostavkama koje su dovoljno dugo ponavljane.

Ponekad bi zastala između polica, bez jasnog razloga. Kao da je nešto izmaklo njenoj pažnji, nešto što nije mogla da imenuje. Nije to bila misao. blaga praznina, mesto na kome bi trebalo da bude nešto, ali nije.

On je tih dana bio na putu, pa se vraćao, pa opet odlazio. Njihovi susreti su se uklapali bez napora, kao delovi koji su napravljeni da se dodirnu. Njihova tela i pokreti su i dalje nalazila jedno drugo sa istom sigurnošću, bez traženja, bez sumnje. Ni u jednom trenutku nije pomislila da joj nešto nedostaje.

Ipak, jedne večeri, dok je zatvarala prozor, čula je žičaru kako prolazi. Zvuk je bio isti kao svakog dana, ali je u tom trenutku delovao kao nešto što dolazi spolja, iz nekog drugog vremena. Zadržala je ruku na okviru, ne zatvarajući ga do kraja.

U tom kratkom zastoju, pojavilo se ime. Nije ga izgovorila. Nije ga ni domislila do kraja. Samo je bilo tu, kao trag koji se ne vidi, ali menja način na koji svet stoji.

Sutradan je radila kao i obično, ali u tišini je ostao neki novi zastoj koji se nije mogao popuniti.

Ali u nekim trenucima, koji nisu imali pravilo, nešto bi se otvorilo. Ne kao sećanje. Ne kao želja. Kao stanje koja postoji negde pored, nevidljivo, a uporno.

Pokušala je jednom da je uhvati, da je precizno odredi, kao predmet u muzeju, da joj da mesto, ime, vreme. Nije uspela. Izmakla bi čim bi joj se približila.

I možda je baš zato ostajala. Jer još nije tražila dovoljno da bi moralo da bude stvarno.

Kao nekakav drugi život koji još nije počeo, ali već traje.

2. Profesionalni životi — Lion, svakodnevnica

U Lionu su dani imali oblik koji se nije menjao, ali se svaki put iznova potvrđivao, kao da stabilnost nije stanje nego radnja koja se stalno ponavlja. Grad se držao između dve reke, između starog i novog, između brda i ravni, i u toj meri su se i njih dvoje kretali, gotovo neprimetno uklopljeni u njegovo pulsiranje. Nije bilo viška, nije bilo manjka. Sve je imalo svoje mesto, čak i ono što se nije moglo imenovati.

On je izlazio ranije, sa onim tihim pripremama koje ne remete: košulja koja se zakopčava bez ogledala, papiri koji se slažu u torbu bez pregleda, telefon koji se uzima u poslednjem trenutku. Njegovo prisustvo u stanu osećalo se bez napora n— kao notni sistem koja drži kompoziciju. Na fakultetu je bio drugačiji, to je znala i bez toga da ga vidi: njegov glas je

tamo imao širinu, sigurnost, pripadao je amfiteatru u kome se govori i sluša. Govorio je bez napora, kao neko ko ne mora da dokazuje ono što zna. Studenti su ga pratili ne toliko zbog teme koliko zbog načina na koji je misao postajala oblik, precizan i zatvoren. A zanimljivo intrigantan.

Sofi je jednom pokušavala da objasni nešto komplikovano o identitetima.

Žilijen ju je slušao nekoliko sekundi.

„Ti si posledica previše muzeja.“

„A ti previše konferencija.“

„Moguće.“

„Namučila sam te?“

„Naravno.“

„Tebi je lako. Ti si AI.“

Prvi put se nasmejao potpuno glasno.

— —

Putovanja su dolazila kao produžetak tog glasa. Pariz, Milano, Beč, ponekad dalje. Aerodromi su mu bili poznatiji od železničkih stanica, hoteli privremeni, ali birani. Uveče bi slao poruku, kratku, bez potrebe za objašnjenjem. U tim porukama nije bilo nostalgije. Niti udaljenosti. Kao da su oboje znali da razdaljina ne menja ništa.

Poruka bi često stizala kasno.

Stigao.

Posle nekoliko minuta još jedna:

Hotel užasan. Jastuci tragični.

Sofi bi se nasmejala.

To je bio njegov način da kaže da mu nedostaje.

„U kom si danas gradu?“ pitala ga je jednom telefonom.

Kratko je ćutao.

„Iskreno?“

„To obično pomaže.“

„Ne znam.“

Nasmejala se.

„Loš znak.“

„Naprotiv“, rekao je. „Znači da je konferencija uspela.“

— —

Ona je ostajala u gradu koji nije bio ni otvoren kao jug, ni rasut kao luka, nego sabrano dostojanstven. Muzej je imao svoju unutrašnju geografiju, koja se nije podudarala sa mapom grada. Depoi, hodnici, sale koje se menjaju sa postavkama, ali zadržavaju isti vazduh — nešto između prašine i slojeva vremena. Predmeti su bili označeni, katalogizovani, smešteni, ali većina njih nikada potpuno objašnjena. Uvek je postojalo nešto što izmiče, neki višak značenja koji ne može da stane u opis.

Radila je precizno, zato što je u suštini bila pomalo trapava u prstima. Mada je uvek odlično radila svoj posao. Znala je gde šta stoji, ne samo fizički, nego i u odnosu na druge predmete, na svetlo, na putanju pogleda. Postavke su za nju veliko zadovoljstvo. Slasno. I pomalo strasno.

„Automat opet pravi blato umesto kafe“, rekla je koleginica koja je smrdela na *žitan*.

Sofi je otpila gutljaj.

„Ovo nije kafa.“

„Znam. Ali nas održava u životu.“

Ponekad bi, dok namešta neku sitnicu — ugao slike, razmak između dva eksponata — osetila da postoji još jedan mogući sled. Ne bolji, ne lošiji, nego drugačiji. Kao da predmet može da stoji i negde drugde, u nekoj paralelnoj verziji prostora koja nije realizovana, ali postoji.

Nije to povezivala ni sa čim konkretnim. Još uvek.

Kada bi se Žilijen vraćao, njihov susret nije imao dramatičnost. Nije bilo čekanja na vratima, ni naglih zagrljaja. Ulazio bi u stan kao da se ništa nije prekinulo, i zaista, ništa se nije prekidalo. Veče bi se nastavilo tamo gde je prethodno stalo: večera, razgovor, tišina koja nije prazna. Njihova tela su se nalazila sa istom sigurnošću kao i uvek, bez potrebe da nadoknađuju vreme. Bliskost nije bila pojačana odsustvom, nego potvrđena njime. Kao da je razdaljina samo dokaz da ono što imaju ne zavisi od blizine. Bio je odličan ljubavnik u svakoj situaciji.

„Mrzim kad hrčeš posle vina.“

„Ne hrčem.“

„Žilijen.“

„Dobro. Diskretno hrčem.“

Mnogo ga je volela.

— —

U tim trenucima nije bilo nikakve sumnje. Ni u njega, ni u sebe, ni u ono što čine zajedno. Sve je bilo na svom mestu, i to stanje je bilo dovoljno.

Ipak, u nekim drugim trenucima koji nisu imali pravilo, nešto bi se pomerilo.

Jednom, dok je u depoima proveravala spisak, zastala je pred policom na kojoj nije bilo ničeg neobičnog. Predmeti su bili uredno složeni, oznake tačne, svetlo ravnomerno. A opet, imala je osećaj da nešto nedostaje. Ne predmet, nego odnos. Kao da je između dva eksponata postojao razmak koji nije samo fizički, nego smisleni, i koji ne može da se popuni ničim što je tu.

Stajala je tu duže nego što je bilo potrebno, pokušavajući da precizira šta vidi. Nije uspela. Okrenula se i nastavila dalje, ali je osećaj ostao, ne kao problem, nego kao blaga nelagodnost koja ne nudi rešenje.

Te večeri su izašli, bez posebnog razloga. Lion je uveče bio drugačiji nego danju, ali ne dramatično. Svetla su bila jarka, ulice mirne, ljudi prisutni bez žurbe. Sedeli su u jednom malom restoranu, razgovarali o nečemu što se nije razlikovalo od drugih razgovora. On je govorio o sledećem putu, ona o izložbi koja se priprema. Rečenice su bile jasne, povezane, bez praznina. Pune topline i zadovoljstva što su zajedno.

U jednom trenutku, dok je slušala, učinilo joj se da bi mogla da ne odgovori. Ne zato što nema šta da kaže, nego zato što odgovor nije nužan. Kao da postoji još jedan smer razgovora, identičan ovom, u kome reči nisu potrebne.

Odjednom joj se smučilo, videla je zgužvane plastične flaše uz oluk, turistkinju sa selfi štapom, devojčicu koja uporno nudi ruže gostima, ogromnu količinu istih zvukova notifikacija...

Pogledala ga je, i sve je bilo isto. Njegovo lice, njegov glas, način na koji drži čašu. Ništa se nije promenilo.

A ipak, nešto je pomereno.

Kada su prvi put roditelji od Sofi došli u posetu u stan u Lionu od kada su njih dvoje živeli zajedno, Andre i Beatris su bili dirnuti saglasjem kojim odiše stan.

Otac, je ušao u stan kao čovek koji proverava da li su knjige još na istom mestu. On i Žil su bili stari prijatelji.

„Pomerao si Gombroviča“, rekao je odmah Žilijenu.

„Samo za pola police.“

„To se tako počinje“, šmrknuo je Andre

Majka je već skidala šal.

„Njih dvojica bi mogli da žive i bez ostatka sveta, samo sa knjigama i vinom.“

„I hobotnicom“, dodala je Sofi.

Žilijen se nasmejao.

Otac je prišao prozoru.

„Sećam se kada si prvi put došao kod nas“, rekao je.

Sofi ga je pogledala.

„Ja se ne sećam.“

„Naravno da se ne sećaš. Imala si dvanaest godina i crtala si hotelske hodnike po zidovima.“

„Po papirima“, ispravila ga je Sofi.

„Po zidovima“, rekao je otac mirno.

Žilijen je spustio čašu.

„Bili su vrlo konceptualni hoteli.“

Majka je uzdahnula.

„Od vas četvoro niko nikada nije bio normalan.“

Čim je našla trenutak da budu nasamo Beatris je upitala kćer:

„A kada ćete se venčati?“

Kasnije, kod kuće, dok su gasili svetla, prošla je pored jedne slike koju je viđala svakog dana. Nije je pogledala, ali je znala da je tu. Kao i uvek. Kao i sve drugo. I tada, bez razloga koji bi mogla da prati, kroz nju je prošla misao koja nije bila ni sećanje ni želja, nego prepoznavanje nečega što nije prisutno.

Nije joj dala ime.

Nije ga tražila.

Samo je ostala na tom mestu, između dve radnje, između dva pokreta, kao kratak zastoj. Namestila je kosu i utvrdila da joj je jedna omiljena minđuša negde ispala.

U toj stabilnosti, ona je počela da oseća još jedan nivo, nevidljiv, ali postojan. Ne kao nešto što treba da se desi, nego kao nešto što već postoji, samo još nije dobilo oblik. I možda je upravo zato bilo tako mirno. Jer ništa nije tražilo da bude promenjeno. Sve je već bilo tu.

Samo ne na jednom mestu.

Vodili su ljubav na svom krevetu koji se ponašao kao da je puding.

Odmah potom Žil je izgovorio:

„Opet si negde daleko.“

„Nisam.“

„Jesi.“

3. Život — Lion, uvođenje dvojnosti

Žilijen je kuvao bez buke. Ne brzo, ne teatralno, nego sa onom vrstom sigurnosti koja ne traži pažnju. Kuhinja bi tada postajala njegovo carstvo: prozori zamagljeni od pare, radio tiho uključen, vino otvoreno prerano. Nije voleo recepte. Govorio je da su korisni samo ljudima koji ne umeju da gledaju.

Sofi je sedela za stolom i posmatrala ga dok se kreće između radne ploče i šporeta. Ponekad bi ustala da pomeri cveće ili promeni muziku, ali nije mu pomagala. Među njima je postojao sklad u kome se soba deli bez dogovora.

„Previše soli“, rekla bi ponekad.

„Netačno“, odgovorio bi mirno, ne okrećući se.

I gotovo uvek bi bio u pravu.

Jednom je pravio školjke koje su mirisale na more toliko snažno da je ceo stan izgledao kao luka. Otvarao ih je pažljivo, jednu po jednu, dok je govorio o nekom italijanskom filozofu koga je tog dana pominjao na predavanju. Njegove rečenice su se prirodno mešale sa kuvanjem, kao da su deo istog procesa.

„Ljudi misle da ideje nastaju u glavi“, rekao je. „A nastaju iz načina života.“

Pogledala ga je preko čaše vina.

„Zato kuvaš?“

Nasmejao se.

„Zato živim.“

Takve rečenice su kod njega dolazile bez namere da ostave utisak. I možda su upravo zato ostajale.

— —

Ponekad bi odlazili na buvljake nedeljom ujutru. Lion je tada bio sporiji, gotovo tih. Stari gramofoni, požutele fotografije, porcelan bez para, knjige sa posvetama ljudi koji više ne postoje.

Žilijen je umeo dugo da stoji nad jednom knjigom, ne zbog sadržaja nego zbog papira, poveza, mirisa vremena koje je ostalo između stranica. Sofi ga je posmatrala dok pregovara sa prodavcima — mirno, gotovo lenjo, ali sa preciznošću čoveka koji tačno zna vrednost stvari.

Jednom joj je kupio malu bronzanu figuru ptice.

„Zašto baš to?“

Okrenuo ju je u ruci.

„Zato što izgleda kao da će otići.“

Figura je godinama stajala u njihovom stanu, na polici između dve knjige o renesansnom slikarstvu. Ponekad bi zaboravila da je tu. A onda bi joj pogled slučajno zastao na njoj i imala bi osećaj da posmatra nešto što pripada nekom drugom životu.

— —

Na fakultetu je bio potpuno drugačiji.

Prvi put kada ga je gledala kako predaje, iznenadila ju je lakoća sa kojom sve okolo postaje njegov. Nije podizao glas. Nije pravio pauze za efekat. Govorio je mirno, gotovo suviše tiho, ali studenti su ga pratili bez pomeranja.

Na tabli je povlačio kratke, precizne linije, kao arhitekta koji ne crta zgradu nego logiku istorije.

Tog dana je govorio o gradovima.

„Grad nije skup zgrada“, rekao je. „Grad je način na koji ljudi pristaju da dele stvarnost.“

Neko iz poslednjeg reda postavio je pitanje, dugo i komplikovano. Žilijen ga nije prekinuo. Saslušao ga je do kraja, a onda odgovorio jednom rečenicom koja je odjednom učinila da sve izgleda jednostavno.

Studenti su se nasmejali, ne njemu, nego sa olakšanjem.

Sofi je tada shvatila da njegova privlačnost nema veze samo sa inteligencijom. Radilo se o načinu na koji uklanja kaos iz svega oko sebe.

Posle predavanja su mu prilazili. Kolege, studenti, ljudi koji žele još nekoliko minuta njegovog vremena. Nije odbijao nikoga, ali ni ostajao predugo. Kao da tačno zna koliko prisustva treba dati svetu.

Kada ju je ugledao na kraju hodnika, lice mu se promenilo gotovo neprimetno.

Postao je mekši.

Prišao joj je i poljubio je u čelo, potpuno prirodno, pred svima.

„Gladna?“

To pitanje, jednostavnije od svih njegovih teorija, dirnulo ju je više nego što bi trebalo.

„Mrzim pitanja ljudi koji žele da zvuče pametnije nego što jesu“, zaključio je dok su izlazili.

„Ali upravo si pola sata odgovarao na njih.“

„Da. To je deo posla.“

— —

Uveče bi ponekad čitali u krevetu. Dve lampe, dve knjige, tišina koja nije tražila razgovor. Njegova ruka bi povremeno prelazila preko njenog kolena bez prekida čitanja, kao pokret koji postoji odavno.

Nije bilo dramatike među njima, niti velikih svađa.

Čak ni ljubomora nije imala pravo mesto u tom odnosu.

Jednom ga je pitala zašto joj toliko veruje.

Spustio je knjigu, ali ne odmah.

„Zato što ljudi ne pripadaju jedni drugima“, rekao je.

„To zvuči veoma francuski.“

Nasmejao se.

„Ne. Samo veoma umorno.“

Pogledala ga je pažljivije tada. Primetila je sitne tragove godina oko očiju, umor koji se vidi samo kada čovek prestane da igra svoju javnu ulogu.

Prišla mu je bliže. I zaplakala, što joj se sve češće dešavalo. Nekad i bez razloga.

„Znači ostaješ.“

„Naravno.“

Kao da je pitanje besmisleno.

„I nemoj da cmizdriš svaki čas. Kao neka balavica!“

„Ostavio si mokar peškir na stolici!“ zato plačem.

„Kažem ti, vratila si se u pubertet.“

Opsovala je, sočno. I prestala da plače.

U tom trenutku, dok je ležala pored njega u stanu iznad Liona, sa žičarom koja prolazi kroz noć kao udaljeni metalni uzdah, nije mogla da zamisli da bi jedan život mogao biti nedovoljan.

I možda je upravo zato drugi već počinjao.

4. Mesto koje se vraća — Nica, sećanje / nasleđe

Park je bio jedan od onih lionskih mesta koji ne traže pažnju, a nekako je zadržavaju. Drveće je bilo visoko, krošnje su pravile filtriranu svetlost, i ljudi su prolazili bez potrebe da se zadržavaju duže nego što je potrebno. Nije to bio park koji zavodi, kao na jugu, niti onaj koji se nameće monumentalnošću. Bio je dosledan, kao i grad, sa stazama koje ne lutaju, sa klupama koje stoje tamo gde treba.

Hodala je bez cilja, što nije bilo u njenoj navici. Uvek je znala kuda ide, čak i kada ne žuri. Tog dana je kretanje bilo sporije, kao da prati nešto što nije spolja, nego iznutra.

Fontanu je videla tek kada joj se približila.

Nije bila velika. Ni posebno lepa. Ali je imala taj oblik — zatvoren krug, voda koja pada u sebe, kamen koji zadržava oblik i kada ga vreme nagriza. U trenutku kada ju je ugledala, nešto se prelomilo.

Bol nije došao postepeno.

Uhvatio ju je naglo, oštro, kao da se telo setilo pre nego što je svest stigla. Zastala je, ne zato što je htela, nego zato što nije mogla dalje. Ruka joj je instinktivno otišla na stomak, kao da može da zadrži nešto što pokušava da se pomeri iznutra.

Udahnula je, ali vazduh nije imao težinu. Kao da prolazi kroz nju bez otpora.

Fontana je bila ista. A nije bila ista. U tom trenutku više nije bila u Lionu.

— —

U Nici je svetlost bila drugačija. Otvorena, bez zadržke. More je stalno bilo prisutno, čak i kada ga ne vidiš. U tom ambijentu je sve izgledalo kao da može da se započne, bez

posledica. Tu je prvi put pomislila da život može da se sastoji od izbora koji se ne zatvaraju.

U Marseju je ta misao pukla. Grad nije trpeo iluzije. Sve je bilo izloženo, grubo, bez želje da se uklopi. Tu je naučila da ono što počne bez posledica ipak se završava negde. I da završetak ne mora da bude jasan.

Između ta dva grada, njen život je već imao pukotine koje nije imenovala.

Kada je prvi put videla njega, nije to bio susret koji menja sve. Nije bilo znaka. Bio je samo jedan od trenutaka koji ne obećavaju ništa. I možda je baš zato ostao.

Flobjan nije zapravo pripadao mestu na kojem su se sreli, kraj hotelske fontane. On nije bio deo njenog života, niti ona deo njegovog sveta. Bio je kao neko ko se pojavi, bez najave, bez potrebe da bude objašnjen. Flobjan je bio aranžer cveća u *Hotelu Pasaž* u Marseju, gde je ona bila sobarica 6. sprata – Beti.

Njihovi susreti nisu imali kontinuitet, ali su imali doslednost. Kao da su se dešavali u vremenu koje ne teče, nego se otvara. Nisu planirali, nisu objašnjavali, nisu davali imena onome što se događa. Ipak, sve je bilo jasno.

U tim susretima nije bilo mesta za ostatak života. Kao da sve drugo prestaje dok traje ono kada su zajedno. Nije to bila strast koja traži potvrdu, nego stanje u kome se ništa ne dovodi u pitanje. Velika strast.

I možda je baš zato bilo nemoguće da traje.

Odlazak nije bio odluka.

Bio je prekid.

Jednog dana je samo presekla. Nije se javila. Nije objasnila. Nije ostavila trag koji može da se prati. Kao da je zatvorila vrata koja nisu ni postojala.

Nije to uradila iz straha. Niti iz krivice. Kao da je znala da ako ostane još jedan trenutak, neće moći da izađe.

I zato je izašla bez okretanja.

Otišla je sa Žilijenom u Lion. Vozom. Sa jednim koferčedom. U drugi život.

Ostavila je kolegu, otišla sa gostom hotela, jer je morala da vrati svoj pravi identitet. A volela je mnogo obojicu - i Žilijena i Flobjana.

Bol u stomaku je popustio jednako naglo kao što je došao.

Stajala je i dalje kraj fontane, ali sada je mesto ponovo imao oblik. Ljudi su prolazili, voda je padala, svetlost se vraćala u svoje linije.

Ali nešto se nije vratilo. Nije se vratila njena sposobnost da ga drži van stvarnosti. Nije mogla više da kaže da je to nešto neodređeno, bez imena. Sada je imalo oblik. I ime – Flobjan.

I nije nestalo.

Znala je šta to znači. Ne kao zaključak. Kao činjenicu.

Izvadila je telefon, ali nije odmah napisala poruku. Držala ga je u ruci, kao predmet koji još ne pripada radnji koju će pokrenuti. Kao u muzeju, kada predmet postoji, ali još nije izložen.

Nije bilo dileme. Ne samo zato što je bila sigurna. Nego zato što više nije moglo da se odloži.

Upisala je njegovo ime. Zastala. U tom kratkom razmaku, između dva dodira, sve je i dalje bilo moguće da ostane isto.

A onda je poslala Flobjanu poruku.

Bez objašnjenja.

Kao što je i otišla.

5. Tri presovana cveta — Lion → Grenobl, poruka, pismo

Poruka nije imala uvod ni objašnjenje. Bila je kratka, gotovo suva, kao da ne pripada nikome ko je ikada govorio više od jedne rečenice. Poslala ju je i odmah spustila telefon u džep, ne čekajući odgovor. Nije osećala nervozu, ni iščekivanja u onom uobičajenom smislu. Više poput izmeštanja, kao da je otvorila vrata koja su oduvek bila tu, ali nisu imala ručku.

Odgovor je stigao brzo, ali ne odmah. Dovoljno kasno da ne deluje kao refleks, dovoljno rano da ne bude odsustvo.

„Znam.“

Nije bilo pitanja. Nije bilo iznenađenja. Samo potvrda da je ono što je prekinuto ostalo negde gde vreme ne prolazi.

Sledeća poruka je već bila drugačija.

„Gde si?“

Napisala je: „U Lionu.“

Nije dodala ništa više. Nije morala da objašnjava kako živi, sa kim, u kakvom ritmu dana i noći. Kao da je znala da te informacije ne pripadaju odnosu u kome se njih dvoje nalaze.

Prvi razgovor dogodio se nekoliko dana kasnije. Nije ga planirala. Telefon je zazvonio dok je bila sama u stanu, svetlo je već počelo da se menja, onaj trenutak između dana i večeri kada stvari nemaju jasnu konturu ni kontrolu.

Pogledala je ekran i znala je.

Nije oklevala.

Njegov glas nije bio isti, ali nije bio ni drugačiji. Imao je onu istu liniju koja ne traži objašnjenje, ali sada je u njemu bilo nešto mirnije, kao da je vreme koje nisu delili ipak ostavilo trag.

Nisu govorili o onome što se desilo.

Nisu govorili ni o tome zašto se nije javila.

Razgovor je tekao kao da se nastavlja tamo gde je prekinut, ali bez potrebe da se to kaže. Pitanja su bila jednostavna, odgovori kratki, ali između njih je postojalo nešto što nije pripadalo rečima.

Kada su završili, nije imala osećaj da je nešto započeto. Samo da je nešto ponovo postalo dostupno.

Posle toga su poruke dolazile bez pravila. Ponekad svakodnevno, ponekad bi prošli dani bez ijedne reči. Nisu uspostavili ritam, niti su ga tražili. Kao da su se kretali u vremenu i prostoru koji ne zahteva kontinuitet da bi postojao.

Njegove poruke nisu bile duge. Nije opisivao svoj dan, niti je tražio da ona opisuje svoj. Ponekad bi poslao jednu rečenicu koja nije imala očigledan razlog. Ponekad samo reč.

Ona bi odgovarala isto tako. Bez objašnjenja, bez potrebe da popuni prazninu.

Jednog dana je stiglo pismo.

Ne poruka. Ne mejl.

Pravo pismo.

Koverta je bila obična, ali rukopis nije. Prepoznala ga je pre nego što je pročitala ime. Otvorila ju je polako, ne zato što je želela da produži trenutak, nego zato što je znala da ono što je unutra ne pripada brzini.

Unutra su bila tri presovana cveta.

Nisu bili savršeni. Boja im je bila promenjena, oblik blago spljošten, ali su zadržali liniju, nešto što ih je činilo prepoznatljivim. Setila se trenutka kada ih je ubrao, bez razloga koji bi tada umela da objasni. Nije joj ih dao tada. Ili možda jeste, ali ne kao poklon. Kao nešto što se podrazumeva.

Sada su bili tu. Između dva lista papira. Uz pismo koje nije bilo dugo.

Pisao je o mestu gde se nalazi. O kampusu, o zgradama oko univerziteta, o predavanjima koja su organizovana oko ekološke ideje, ne oko ljudi. O vazduhu koji je drugačiji, hladniji, kao da dolazi sa visine koja ne pripada gradu.

Pisao je o tome kako se usavršava, o promeni načina kojima gleda na stvari. O ekologiji, o sistemima koji se zatvaraju u sebe, o ravnoteži koja se održava dok se ne naruši.

Nije pominjao nju direktno. Ali je sve bilo upućeno njoj.

Na kraju, bez naglašavanja, bez posebnog izdvajanja, napisao je:

„Dođi.“

Ispod toga je stajalo ime grada.

Grenobl.

Nije dodao objašnjenje. Nije napisao kada. Nije postavio pitanje.

Kao da je znao da poziv ne zavisi od reči koje ga prate.

Držala je pismo neko vreme, ne čitajući ga ponovo. Cvetovi su bili lagani, gotovo bez težine, ali su pismo činili težim nego što jeste.

Stan je bio isti. Slike na zidovima, knjige, svetlost. Sve je bilo na svom mestu. Ipak, sve se otvorilo.

Negde između Liona i tog drugog grada, između onoga što ima i onoga što se ne može imenovati, otvorilo se nešto veliko koje nije tražilo objašnjenje.

Samo kretanje.

2. deo

6. Igra bez mesta — Grenobl, susret 1

Poziv je stigao bez najave, kao što to obično biva sa stvarima koje potpuno menjaju tok života. Seminar u Grenoblu, nekoliko dana, tema koja je bila dovoljno bliska da ne traži pripremu, i dovoljno daleka da ne budi naročito interesovanje. „Kasnoantičke figurine i njihova transformacija u ranom srednjem veku“. Prihvatila je bez razmišljanja, gotovo mehanički, kao da odgovara na nešto što je već odlučeno.

Putovala je vozom. Kretanje joj je uvek donosilo smirenje, ali ovog puta nije bilo tog osećaja. Kao da se ne pomera iz jednog mesta u drugo, nego iz jednog sloja sebe u drugi, bez jasne granice između njih.

Hotel u kome je bio seminar bio je jedan od onih ambijenata koji postoje svuda i nigde. Hodnici sa istim tepihom, svetlo koje ne pravi senke, sale u kojima se govori, ali se ništa ne zadržava. Blizina kampusa osećala se svuda —u funkcionalnosti bez viška, bez potrebe da se pamti. I u buci mladog sveta. U energiji.

Prijavila se, uzela ključ, ostavila torbu u sobi koja je bila potpuno onakva kakva treba da bude: uredna, neutralna, bez tragova prethodnih boravaka. Otvorila je prozor, ali pogled nije donosio ništa što bi mogla da zadrži pogled.

— —

Kasnije te večeri Sofi je ostala sama za visokim stolom kraj prozora. Grad je dole bio pun svetala i tramvaja, a sala se polako praznila od ljudi koji su još razgovarali iako su odavno prestali da slušaju jedni druge.

Te večeri u Grenoblu hotel je bio pregrejan. U sali za konferencije još su ostali poslednji učesnici, ljudi koji su produžavali razgovore više iz navike nego iz potrebe. Sofi je stajala sa čašom vina kada joj je prišla žena koju je ranije jednom videla uz Žilijena, na nekom skupu.

Imala je kratku sedu kosu i umoran osmeh ljudi koji su predugo proveli po univerzitetima.

Žena sa kratkom sedom kosom sipala je sebi još vina.

„Vi ste sa Žilijenom?“

Sofi je klimnula.

„Lepo vas gleda“, rekla je žena mirno.

Nije zvučalo ni ljubomorno ni ironično. Kao činjenica.

„Poznajete ga dugo?“ – upitala je Sofi

„Predugo.“

Nasmešila se kratko i pružila ruku.

„Kler Dimon.“

Ime joj ništa nije značilo, ali način na koji je izgovorila Žilijenovo ime značio je da pripada nekom starijem delu njegovog života.

„Bio je drugačiji ranije“, rekla je posle nekoliko sekundi.

„Kako?“

Kler je slegnula ramenima.

„Manje miran. Više... ambiciozan.“

Tražila je reč.

„I manje nežan.“

Sofi nije odgovorila.

Negde iza njih neko je glasno pričao o grantovima i evropskim fondovima.

Kler je otpila vino.

„Prvi brak ga je promenio.“

To je rekla bez dramatike.

Kao podatak koji više nikoga ne boli dovoljno.

„Znam da je bio oženjen.“

„Skoro deset godina.“

„Zašto su se razveli?“

Kler je pogledala prema sali, kao da proverava ko je u blizini.

„Njegova žena je govorila da pored njega čovek počne da se oseća kao projekat.“

Sofi je prvi put te večeri skrenula pogled.

„To nije sasvim netačno“, nastavila je Kler. „On voli ljude koje može da oblikuje. Nekada toga nije bio svestan.“

„A sada?“

Kler se nasmešila.

„Sada jeste. To ga čini opasnijim.“

Tišina je kratko ostala između njih.

„Ipak“, dodala je posle trenutka, „nikada nisam videla da nekoga gleda kao vas.“

Sofi je osetila neprijatnu toplinu u grudima.

Ne zato što je rečenica bila laskava.

Nego zato što je prvi put pomislila da možda ne ulazi u njegov život.

Nekoliko trenutaka ćutale su gledajući svetla tramvaja dole ispod hotela.

„Čudno je videti vas konačno zajedno“, rekla je Kler.

Sofi je podigla obrve.

„Konačno?“

Kler ju je pogledala iznenađeno.

„Zar vam nikad nije rekao?“

„Šta?“

Nasmešila se kratko.

„Dolazio je kod vas u kuću dok ste bili dete.“

Sofi se nije odmah pomerila.

Negde iza njih neko je pomerio stolicu po parketu.

„Moj otac je poznavao mnogo ljudi.“

„Ne ovako.“

Kler je otpila vino.

„Žilijen je tada bio stipendista. Vaš otac mu je pomagao. Dolazio je skoro svake nedelje.“

Sofi je pokušala da prizove lice mnogo mlađeg Žilijena i nije uspela.

„Vi ste imali dvanaest godina“, nastavila je Kler. „Nosili ste ogromne džempere i stalno crtali hotele.“

Sofi je prvi put skrenula pogled.

Nejasno se setila stolova punih papira, očevih prijatelja, dima cigareta i jednog visokog mladića koji je ćutao više od ostalih.

„Jednom ste mu pokazivali plan hotela koji ste izmislili“, rekla je Kler uz osmeh. „Sobe bez brojeva. Goste sa čudnim imenima.“

Sofi je osetila kako joj se nešto pomera duboko u stomaku.

„Zar je moguće da se svega toga seća? rekla je tiho, spustivši pogled

„On ga nikada nije zaboravio.“

Tišina je kratko ostala između njih. Sofi je osetila iznenadnu nežnost prema sopstvenom detinjstvu. Nije znala da ju je tada već gledao tako pažljivo.

„Šta je bilo toliko posebno?“ pitala je Sofi.

Kler ju je pogledala pažljivije.

„Rekli ste mu da ljudi postaju drugi čim dovoljno dugo ostanu u hotelu.“

Sofi nije odgovorila.

„Bili ste devojčurak“, nastavila je Kler. „A onda ste dodali nešto zbog čega vas je godinama pominjao.“

„Šta?“

Kler se nasmešila.

„Kad porastem, imaću više života.“

— —

Kad se vratila u hotel, skinula je cipele nasred sobe i nekoliko sekundi sedela na krevetu zatvorenih očiju. U ustima joj je ostao metalni ukus vina i kamenica.

Mislila je da će proći.

Nije prošlo.

U kupatilo je stigla prekasno da izgleda dostojanstveno.

Posle je dugo sedela na podu, naslonjena na kadu, sa mokrom kosom zalepljenom za lice.

Negde iza zida neko je pustio tuš. To ju je iznenada umirilo.

— —

Uzela je telefon. Kratka poruka.

„U Grenoblu sam.“

Zastala je na trenutak, ne zbog sumnje, nego zbog preciznosti i dodala:

„Gde ćemo se naći?“

Odgovor je stigao brzo, bez oklevanja. Kao i prvi put.

Kratka poruka, ime mesta koje nije nosilo nikakvu posebnost. Nije pokušavao da napravi okvir, niti da ublaži susret. Kao da je znao da ništa spolja ne može da utiče na ono što će se dogoditi.

— —

Video ju je pre nego što je ona njega prepoznala.

Stajao je nekoliko koraka dalje, pa ipak je u tom trenutku postao jedino mesto koje postoji. Kada su se pogledi susreli, nije bilo iznenađenja. Bilo je prepoznavanja.

Prišla mu je. Nisu se zagrlili odmah.

Postojao je taj kratak razmak, jedva primetan, u kome su oboje stajali kao da proveravaju da li je moguće da su tu. A onda je taj razmak nestao.

Njegov dodir nije bio snažan, samo je bio potpun. Kao da ne ostavlja mesta za drugo značenje. Osetila je kako joj telo reaguje pre nego što stigne da pomisli bilo šta. Ništa nije stajalo između nje i tog trenutka. Samo sadašnjost koja ne traži objašnjenje.

Pogledao ju je, ne dugo, ali dovoljno da vidi ono što nije izgovoreno.

„Došla si.“

„Jesam.“

To je bilo dovoljno.

— —

Otišli su na ručak, u jedan restoran koji nije imao ambiciju da ostavi utisak. Stolovi blizu, glasovi prigušeni, svetlo ravnomerno. Sedeli su jedno naspram drugog.

Razgovor je počeo oprezno, ne iz nesigurnosti. Nego kao da traže ton koji će odgovarati onome što već postoji.

Pitao ju je o poslu, o gradu, o njenim danima. Odgovarala je jednostavno, bez pokušaja da nešto prikrije ili naglasi. Govorila je o muzeju, o postavkama, o predmetima koji traže svoje mesto.

Ćutao je, pušio. Pomalo rastrojeno.

Ona je njega pitala o kampusu, o načinu usavršavanju jednog floriste, o onome na čemu sada radi. Govorio je o sistemima, o zatvorenim krugovima, o ekološkoj ravnoteži koja se održava dok se ne naruši. Njegove reči su imale smisao, ali ono što je ostajalo nije bilo u rečima.

Pauze između rečenica bile su duže nego što bi trebalo.

Ali nisu bile prazne.

U tim pauzama je bilo ono što su oboje znali, ali nisu izgovarali.

Nije ga pitala zašto joj se nije javio. On nije pitao zašto je otišla.

Te stvari nisu pripadale ovom susretu.

Ipak, bile su svuda.

U načinu na koji je držao viljušku, u načinu na koji je sklanjala kosu sa lica, u trenutku kada bi se pogledi sreli i zadržali sekundu duže nego što je potrebno.

Nabijenost nije bila u rečima.

Bila je u opni vazduha.

A onda im je, naglo, zvuk teške bušilice gotovo probio bubne opne. Nedaleko, radnici sa šlemovima su opet nešto kopali. Flobjan ih je sočno opsovao i odmah se osetio smirenijim.

— —

„Šta?“

Flobjan je pogledao niz ulicu, kao da odgovor traži među prolaznicima.

„Prostor koji neće tražiti objašnjenje.“

Nasmejala se kratko.

„To zvuči kao vrlo loš slogan za hotel.“

„Možda.“

Kiša je počela gotovo neprimetno. Sitna, gusta, ona koja ne menja grad nego ga samo zamuti.

Nisu požurili.

Do hotela su stigli ćuteći.

U liftu je stajala žena sa kesama iz supermarketa i čovek koji je mirisao na cigarete. Niko ih nije pogledao.

Tek kada su vrata sobe ostala zatvorena iza njih, nastala je ona vrsta tišine koja više ne prima spoljašnji svet.

Sofi je spustila tašnu na pod.

Flobjan joj je prišao bez reči.

Nije bilo naglosti. Upravo obrnuto. Kao da su oboje već dugo u istom pokretu koji tek sada postaje vidljiv.

Poljubio ju je prvi put ozbiljno, bez zadržke koju su do tada održavali između sebe kao oblik pristojnosti.

Osetila je kako joj telo reaguje gotovo ljutito, kao da je predugo čekalo nešto što više ne želi da odlaže.

Ruke su mu mirisale na duvan, kišu i lišće.

Nije znala kada su završili na krevetu.

Samo je u jednom trenutku shvatila da joj se smeje u vrat jer pokušava da otkopča njegovu košulju pogrešnim redosledom.

„Katastrofalna organizacija“, promrmeljao je.

„Ćuti.“

„To me dodatno motiviše.“

Nasmejala se prvi put potpuno opušteno.

A onda više nije bilo razgovora.

Soba je mirisala na vlagu, vino i previše zagrejanu hotelsku posteljinu.

Negde iza zida kratko je zazviždala cev.

Nije joj smetalo ništa. Utonuli su u san nagi i pripijeni.

— —

Kada su se probudili hotel je mirisao na kroasane i kafu, dan je bio isti kao i pre, ali aura oko njih više nije bio neutralna.

Protegla se mazno i ponovo ga privukla. Bila je gladna. Njega. A i kroasana.

Kretali su se pored bezličnih zgrada koje su sada dobijale značenje.

Zaustavili su se bez dogovora. On je prvi progovorio.

„Možemo da napravimo nešto što neće pripadati ničemu drugom.“

Nije ga odmah pogledala.

„Šta?“

„Da dolaziš ovde. Povremeno. Kada hoćeš. Kada možeš.“

Zastao je, kao da meri reči, ali ne zbog sumnje.

„I da svaki put budemo negde drugde.“

Pogledala ga je sada.

„U kom smislu.“

„Drugi hotel. Svaki put.“

Rekao je to jednostavno, bez naglašavanja. Kao da predlaže nešto što je već jasno.

„Bez mesta koje traje.“

Nije odgovorio na ono što nije izgovorila.

Ali je znao.

Ta ideja nije bila nova. Bila je samo imenovana. Kao i sve između njih.

Nije rekla odmah da.

Nije rekla ni ne.

Ali u tom trenutku, dok je stajala ispred njega, u gradu koji nije njen, u životu koji nije jedini, znala je da je već ušla u tu igru.

Ne kroz nešto što bi ličilo na odluku. Nego kao nastavak nečega što je odavno počelo.

7. Prvi hotel — Grenobl, susret 2

Hotel je bio blizu kampusa, ali ne toliko da bi pripadao njegovom svetu. Nalazio se u jednoj od onih ulica koje izgledaju kao da su tu samo da povežu dve tačke, bez sopstvene namere. Fasada ravna, bez ukrasa, prozori jednaki, kao da je neko hteo da ukloni svaku mogućnost da se nešto zadrži u pogledu.

Unutra je vazduh bio hladniji nego napolju. Ne zbog temperature, nego zbog načina na koji je mesto bilo organizovano. Recepcija mala, hodnik uzak, tepih koji prigušuje korake. Sve je bilo funkcionalno, ali ne i neutralno.

Rekla je ime. Dali su joj ključ.

Soba je bila na drugom spratu. Nije koristila lift. Ionako je mirisao na loš parfem kad ga je otvorila.

Dok je hodala hodnikom, imala je osećaj da ide ka mestu koje je već jednom videla, ali ne u ovom obliku. Vrata su bila ista kao i sva druga, broj diskretan, jedva vidljiv. Otključala je i ušla.

Soba nije bila mala, ali je delovala zatvoreno. Zidovi svetli, ali bez dubine. Krevet postavljen tako da zauzima centar, kao da je jedina tačka oko koje se sve organizuje. Prozor je gledao ka zgradi preko puta, dovoljno blizu da pogled nema gde da ode.

Spustila je torbu. Nije se odmah pomerila.

Postoji trenutak kada mesto tek treba da se prihvati, kada još ne pripada nikome. Stajala je u tom trenutku, između ulaska i boravka.

Telefon je zazvonio.

„Tu sam“, rekao je.

„Drugi sprat.“

Prekinula je.

Nije pogledala u ogledalo. Nije popravljala ništa. Sve je već bilo tu.

Kada je pokucao, otvorila je odmah.

Stajao je na vratima kao da je već bio unutra.

Nisu govorili.

Poljubac nije bio nagao. Nije bio ni spor. Imao je onu doslednost koju je prepoznala — kao da ne počinje, nego se nastavlja. Njegove ruke su je dotakle bez traženja, bez oklevanja, kao da znaju gde pripadaju. Osetila je kako joj se telo pomera ka njemu pre nego što je stigla da pomisli bilo šta. U tom dodiru nije bilo vremena. Prošlost nije dopirala do njega. Sve ostalo ostalo je napolju. Strast koja ukida spoljašnji svet.

8. Bez mesta koje traje — Grenobl / Lion, naredne sedmice

Kasnije, dok su ležali oznojeni, soba je izgledala drugačije, ali ne zbog svetla. Kao da je sve oko njih izgubilo svoju početnu strukturu i sada se raspoređuje oko njih.

Nisu osećali potrebu da govore odmah.

Disanje se usporavalo, vraćalo u ritam koji pripada telu kada više ne mora da se dokazuje.

„Miriše na jebarnik“ — rekla je odjednom Sofi — „na kiseli znoj, zadah“, pomirisala se ispod pazuha i dunula u dlan, a onda onjušila i njega.

Ležala je pored njega — između dodira i razdvajanja.

Flobjan je ležao zavaljen, sa rukom preko očiju.

„Znaš šta je najgore?“ rekao je.

„Šta?“

„Što telo uvek obeća više nego što čovek može da izdrži.“

Ćutala je.

Negde iza zida neko je pustio vodu.

„Svaka erekcija je prevara“, rekao je mirno.

Sofi se nasmejala, umorno.

„Besprizorni *romantičaru*.“

„Ekolog.“

Čulo se kako hodnikom prolazi sobarica sa kolicima. Do njih je dopro jak miris izbeljivača, da je Sofi pomislila na bolnice.

„Ovo mesto, ovaj umorni hotel“, rekla je tiho, „kao da ne želi da nas zadrži.“

On se blago nasmejao.

„Zato je dobro.“

Okrenula se ka njemu.

„Ne želiš da ostane?“

„Ne ovde.“

Zastao je na trenutak, tražeći reč koja neće zatvoriti ono što želi da kaže.

„Hoću da nema mesta koje ćemo ponoviti.“

Ćutala je.

Znala je šta znači, ali je čekala da to izgovori do kraja.

„Svaki put drugi hotel. Druga soba. Bez tragova. Mi, svaki put drugačiji, a isti“

Pogledala ga je, ne kao pitanje, kao proveru.

„Kao da se ne ponavlja.“

„Kao da postoji samo tada“, rekao je.

U toj rečenici nije bilo pokušaja da se zaštiti, ni da se opravda. Bila je jednostavna, ali je nosila težinu odluke koja se ne izgovara često.

„I onda odlazimo“, dodao je. „Bez nastavka na istom mestu.“

Zatvorila je oči na trenutak.

Nije mislila na Lion. Nije mislila ni na Žilijena tamo. Nije mislila ni na ono što ostaje posle.

Samo na to kako ova ideja odgovara nečemu što je već u njoj postojalo. Podvojenost koja ne razara, nego spaja ono što ne može da stane tako lako u jedan život.

Otvorila je oči.

„A ako poželimo da se vratimo?“

„Ne vraćamo se“, rekao je mirno. „Dolazimo ponovo.“

Razlika je bila mala. Ali duboka.

Nasmešila se.

Ne zato što je to bilo lako. Nego zato što je bilo tačno.

U tom trenutku, soba više nije bila bezlična.

Postala je prvo mesto koje neće imati nastavak.

I upravo zato — početak.

9. Povratak u meru — Lion

Povratak u Lion nije imao dramatičnost. Voz je stigao na vreme, peron je bio isti kao i uvek, ljudi su izlazili i razilazili se bez zadržavanja. Grad je primao nazad bez pitanja, kao da se ništa nije dogodilo.

Njihov stan iznad grada bio je nepromenjen. Slike na zidovima, knjige, sunce koje ulazi pod istim uglom. Čak je i vazduh imao onu poznatu gustinu koja ne traži prilagođavanje. Spustila je torbu, otvorila prozor, čula žičaru kako prolazi — isti zvuk, ista putanja. Šine u vazduhu, ne na zemlji. „Voz“ koji vodi u visinu.

Sve je bilo na svom mestu. I ona je znala kako da se vrati u to okruženje. Lišena ikakvog preispitivanja.

Ipak, ujutru je ustala ranije nego inače, bez potrebe. Kretala se kroz stan brže nego što je bilo potrebno, kao da mora da pretekne nešto što još nije stiglo. Kafa je bila jača, pokreti precizniji, ali i ubrzaniji. Nije pravila greške, ali je sve radila sa blagim viškom energije koji nije imao razlog. Jedino nije mogla da nađe čarape. A posle nije mogla da se seti gde je parkirala auto.

On je to primetio, ali nije odmah rekao ništa.

Sedeo je za stolom, prelistavao beleške, kao i uvek, ali je pogled zadržavao na njoj duže nego obično. Nije je posmatrao kao problem, nego kao nešto što pokušava da razume bez intervencije.

„Kako je bilo?“ pitao je.

„Dobro“, rekla je, prebrzo.

Zastala je na trenutak, kao da treba da dopuni.

„Zanimljivo.“

Reč je bila pravilna, ali nije bila dovoljna.

Prišla je prozoru, više da bi nešto uradila nego što je bilo potrebno. Pogledala je napolje, ali nije videla ništa konkretno. Činilo joj se da joj smrdi odeća. Imala je košulju od prethodnog dana.

„Seminar je bio o antičkim figurama“, nastavila je. „O kontekstima, o načinu na koji se čitaju van svog vremena.“

Govoreći, ubrzavala je blago, kao da rečenice treba da stignu jedna drugu.

„Bilo je dosta ljudi, različitih pristupa... zanimljivo je kako se isti predmet može tumačiti potpuno drugačije u zavisnosti od nalazišta.“

On je klimnuo, ali nije gledao u papire.

„Jesi li srela nekog poznatog?“

Pitanje je došlo mirno, ali sa blagim pomakom koji nije bio u tonu, nego u načinu na koji je izgovoreno. Kao da ne pita samo ono što pita.

Okrenula se ka njemu. Za trenutak je zastala.

„Jesam“, rekla je. „Jednu koleginicu iz Nice.“

Rečenica je bila spremna pre nego što ju je izgovorila.

„Razmišljamo da započnemo jedan projekat. Vezan za... figurine. Za Grenobl.“

Nije dodala objašnjenje odmah. Kao da čeka da vidi kako će zvučati.

On je ostao miran.

„Grenobl?“

„Da“, rekla je, sada već sigurnije. „Tamo ima zanimljivih nalaza, ali i kontekst je drugačiji. Zatvoreniiji. Kao da su predmeti... više izdvojeni.“

Reči su dolazile lako, ali brže nego što bi trebalo.

„Univerzitet je dosta fokusiran na te teme sada. Kampus je... drugačiji. Organizovan, ali nekako... izolovan u sebe.“

Zastala je na trenutak, pa dodala, gotovo usput:

„Imaju i žičaru. Kao i mi“

Ta rečenica je visila u vazduhu kraće nego što bi trebalo.

On se blago nasmešio.

„Zvuči kao da si pažljivo gledala.“

„Jesam“, rekla je brzo.

Previše brzo.

Prišla je stolu, uzela šolju, pa je vratila, kao da nije sigurna šta treba da uradi sa rukama.

„Moglo bi to da bude zanimljivo“, nastavila je. „Da se napravi paralela između različitih izložbenih prostora i načina izlaganja.“

On je sada spustio papire. Gledao ju je direktno, ali bez pritiska.

„Hoćeš da radiš na tome?“

Pitanje nije bilo optužba. Žil to nikada ne vi sebi dozvolio. Tražilo je odgovor, ne opravdanje.

Bilo je otvoreno.

Zastala je.

U tom kratkom razmaku, između pitanja i odgovora, sve je bilo prisutno: stan, grad, žičara, hotel koji nema nastavak.

„Možda“, rekla je.

Tiše nego što je govorila do tada.

To „možda“ nije zvučalo neodlučno. Bilo je zapravo precizno.

On je klimnuo, kao da prihvata odgovor koji ne traži dalje razjašnjenje.

„Dobro“, rekao je.

Vratio se papirima.

Razgovor je završio bez kraja.

A ona je ubacila košulju u mašinu i okupala se temeljno. Svaki poru, svaku vlas.

— —

Kasnije, dok je bila sama u muzeju, pokreti su joj se usporili. Kao da telo traži da vrati meru koju je jutro poremetilo. Uz poslovično loš espresso.

Ali sada je znala da stabilnost nije jedini oblik.

Između polica, oznaka i rasporeda, depoa, postojalo je još nešto.

Nevidljivo. Ali nepogrešivo.

— —

Justina je zvala u pogrešno vreme, kao i uvek.

Sofi je bila u muzeju, između dve police, sa katalogom u ruci koji nije imala gde da spusti.

„Mama hoće da dođemo za vikend“, rekla je Justina bez uvoda. „Kaže da otac nije dobro.“

„Šta mu je?“

„Ništa. Dosadno mu je. Ali mama to ne ume da kaže direktno.“

Sofi je naslonila katalog na policu.

„Mogu u subotu.“

„Dobro.“ Kratka pauza. „Žilijen?“

„Pitaću ga.“

Justina je neko vreme ćutala, što nije bila njena navika.

„Slušaj“, rekla je. „Videla sam je sinoć.“

„Koga?“

„Onu tvoju koleginicu. Iz muzeja. Ona što se razvela prošle godine.“

„Mirjam?“

„Da. Srela sam je u kafiću. Bila je sama, izgledala je dobro. Bolje nego ranije.“

Sofi je čekala.

„Rekla mi je nešto zanimljivo“, nastavila je Justina. „Rekla je da je tek posle razvoda shvatila koliko je energije trošila na održavanje jedne slike o sebi.“

Zastala je.

„Nije ni znala da to radi. Mislila je da živi. A zapravo je — upravljala.“

Sofi nije odgovorila odmah.

„Zanimljivo“, rekla je.

Glas joj je bio ravan. Profesionalan.

„Jeste“, rekla je Justina. I u toj jednoj reči nije bilo ničeg optužujućeg. Samo konstatacija čoveka koji je pročitao nešto i smatra da vredi podeliti.

Razgovor je nastavio dalje — otac, vikend, ručak, ko donosi vino.

Ali rečenica je ostala.

Ne kao upozorenje.

Kao slika u kojoj se Sofi prepoznala pre nego što je htela.

10. Briž — kratko putovanje sa Žilijenom

Briž ih je dočekaio kišom koja nije izgledala kao vreme nego kao stanje grada. Voda je bila svuda — u kanalima, na kaldrmi, u staklima izloga, u tamnim fasadama koje kao da nikada nisu sasvim suve. Sofi je kroz prozor taksija posmatrala bicikle naslonjene na mostove, cveće ispred malih hotela i ljude koji hodaju brzo, bez nervoze, kao da grad odavno zna sopstveni ritam.

Žilijen je imao predavanje sledećeg jutra, ali su stigli dva dana ranije.

„Previše volim ovaj grad da bih dolazio samo poslovno“, rekao je dok su prelazili preko jednog od kamenih mostova.

Hotel koji je izabrao bio je gotovo nevidljiv spolja. Uska flamanska fasada skrivala je potpuno drugačiji enterijer: staklo, svetlo drvo, tihe liftove i ogromne prozore okrenute vodi. Sve je mirisalo na kedar, peškire i skup sapun.

Na recepciji su im rekli da rezervacija ne postoji.

Žilijen je nekoliko sekundi ćutao.

To je bio loš znak.

„Naravno da postoji“, rekao je mirno.

Recepcioner je ponovo proverio ekran.

„Monsieur, nemamo ništa na to ime.“

Sofi je već videla kako mu se menja izraz lica.

Ne spolja mnogo.

Ali dovoljno.

Onaj tanki sloj profesorske sigurnosti počeo je da puca pred banalnošću hotelskog sistema.

„To je nemoguće“, rekao je.

„Žao mi je.“

„I meni je.“

To je izgovorio previše hladno.

Sofi ga je dodirnula po ruci.

„Žilijen.“

„Ne podnosim kad administracija pobeđuje.“

Recepcioner ih je zbunjeno gledao.

Posle deset minuta ispostavilo se da je rezervacija bila pod „Delacroise“ umesto „Delacroix“.

Dok su ulazili u lift, Sofi je počela da se smeje.

„Ovo ti je prvi put da nisi u pravu?“

„Ne.“

„A drugi?“

„Ne dramatizuj.“

Sofi je stala nasred sobe i nasmejala se.

„Ti biraš hotele kao ljubavnice.“

„Netačno“, rekao je mirno. „Mnogo pažljivije.“

Spa centar se nalazio ispod nivoa vode. Kroz duga stakla videli su tamne kanale i odraze svetala koji su podrhtavali po plafonu. Ljudi su govorili šapatom ili uopšte nisu govorili.

Žilijen je ležao zatvorenih očiju sa peškirom prebačenim preko ramena. Kosa mu je bila mokra, seda više nego ranije, i prvi put ga je videla potpuno bez javne uloge: bez predavanja, bez studenata, bez rečenica.

Samo muškarac koji ume da ćuti.

Kasnije su dugo hodali gradom. Briž je uveče izgledao kao da pripada nekom sporijem veku. Svetla su se lomila po vodi, iz restorana je dopirao miris putera i vina, a iza pojedinih prozora videli su ljude kako večeraju pod žutim lampama, potpuno zatvoreni u sopstvene male živote.

„Mogla bih ovde da živim“, rekla je Sofi.

Žilijen ju je pogledao iskosa.

„Ne“, rekao je. „Previše voliš promenu.“

Nije zvučalo kao zamerka.

Sutradan je govorio na univerzitetu. Sofi ga je posmatrala iz poslednjeg reda dok objašnjava grad kao „sporazum ljudi o zajedničkoj stvarnosti“. Govorio je mirno, sada bez potrebe da dominira, i upravo zato su ga svi slušali.

Posle predavanja ostali su sami u malom restoranu kraj kanala. Pili su belo vino i jeli školjke sa pomfritom, dok je napolju padala sitna kiša.

„Pazi.“

Kasno.

Crveni sos koji je zakačila rukom se prosulo preko stolnjaka.

Žilijen ju je pogledao i počeo da se smeje. Umesto da opsuje i ona je prasnula u smeh.

U jednom trenutku već iznervirana Sofi, natečenih stopala od hodanja, više nije mogla da sluša američke turiste za susednim stolom.

„Ako još jednom čujem reč authentic, skoću u kanal.“

Žilijen je otpustio kravatu.

„To bi bar popravilo atmosferu.“

„Ipak ne bih mogla bih ovde da živim“, zaključila je Sofi.

„Hoću sutra u London“, rekao je iznenada.

„Sutra?“

„Postoji jedna slika koju želim ponovo da vidim sa tobom.“

Nije morala da pita koja.

— —

Voz za London krenuo je rano. Sofi je veći deo puta gledala kroz prozor: siva polja, maglu, kratke stanice koje nestaju pre nego što ih čovek upamti. Bila je nervozna zbog prolaska podmorskim hotelom, na ivici između straha i panike. Piškilo joj se.

Taksista u Londonu je treći put promašio ulicu.

Žilijen je nekoliko sekundi ćutao pre nego što je skinuo naočare.

„Slušate li vi uopšte šta govorim?“Ne, ozbiljno. Počinjem da mislim da vozite po konceptualnoj mapi grada.“

Sofi je spustila glavu da sakrije osmeh.

Ton mu nije bio glasan.

Bio je gori od toga.

Hladan.

Sofi ga je pogledala iznenađeno.

Taksista je odmahnuo rukom nešto nerazgovetno na engleskom.

Žilijen je kratko opsovao na francuskom i okrenuo glavu prema prozoru.

Posle nekoliko sekundi dodao je mirno: „Izvini.“

Nije bilo jasno kome.

U Londonu je sve bilo brže nego u Brižu. Ljudi, svetla, koraci, saobraćaj. Čak je i vazduh izgledao nestrpljivo.

Nacionalna galerija je bila topla i prepuna turista. Pomalo nenasnosna u toj skučenosti od tela i njihovih mirisa, od žamora, škljocanja aparata.

Stajali su dugo pred Van Ajkovom slikom.

The Arnolfini Portrait

Sofi je prvo gledala tkaninu, psa, sitne detalje nameštaja. Tek onda ogledalo.

Malo, tamno, gotovo neprimetno.

U njemu su bile još dve figure.

Posmatrači unutar slike.

„To je najvažniji deo“, rekao je Žilijen tiho.

„Ogledalo?“

Klimnuo je.

„Ne znaš više ko pripada prizoru. Ljudi sa slike ili oni koji je gledaju.“

Sofi je prišla bliže.

U tamnoj površini stakla uhvatila je na trenutak njihov odraz preko muzejske svetlosti — sebe i njega, iza para koji stoji već vekovima nepomično.

Odjednom joj se učinilo da se svi veliki odnosi možda sastoje upravo od toga: ne od ljubavi, nego od načina na koji dvoje ljudi ostanu u tuđem ogledalu.

Kada su izašli napolje, London je mirisao na kišu i metal.

Žilijen joj je bez reči uzeo ruku.

U sobi, pred spavanje Žil joj je skinuo mindušu kao da otvara nešto krhko. Govorio je još nešto o flamanskom slikarstvu dok joj je otkopčavao haljinu.

Bio je odličan ljubavnik u svakoj situaciji.

Posle su otvorili još jednu bocu vina.

I prvi put posle mnogo vremena Sofi je pomislila da bi jedan život možda ipak mogao biti dovoljan. Bila je zadovoljna, a onda su počeli grčevi u stomaku, što od loše hrane, što od nervoze izazvane nesnosnom turističkom gužvom, otrčala je u kupatilo i povratla.

„Samo na filmu su životi, ljubavi i gradovi idealni – faknem im se“ — rekla je Žilijenu, spustila glavu na jastuk i odmah zaspala.

— —

Na aerodromu je prvi put ozbiljno izgubio živce.

„Bio je ovde.“

„Žilijen, smiri se.“

„Smiren sam.“

Nije bio.

Prevrtao je torbu sa gotovo uvređenim izrazom lica, kao da pasoš lično izdaje njegovo poverenje u red.

Sofi je na kraju pronašla dokument u fascikli sa programom konferencije.

„Ti si profesor istorije umetnosti“, rekla je. „Ne međunarodni kriminalac.“

Žilijen je uzeo pasoš i nekoliko sekundi ćutao.

„Ovo nikome nećemo pomenuti.“

11. Hotel u centru — Grenobl, Le Grand Hôtel, dolazak

Rekao je to usput, kao da ne menja ništa.

„Prihvatićeš projekat, nadam se“, rekao je Žil ne podižući pogled sa beležaka. „Zanimljivo je to što si pomenula. Taj Grenobl.“

Zastao je, tek toliko da rečenica dobije težinu.

„Mogao bih i sam da odem. Čisto da vidim.“

Sofi ga nije odmah pogledala.

„Mislim da bi bilo dobro“, dodao je. „Za tebe, pre svega.“

Reč „za tebe“ ostala je u vazduhu duže nego što je trebalo.

Klimnula je.

„Ići ću opet“, rekla je mirno.

Ovog puta bez ubrzanja.

Kao odluka koja je već doneta.

— —

Poruke su bile kraće nego ranije.

Ne zbog udaljenosti, nego zbog preciznosti.

„Kada dolaziš.“

„Za tri dana.“

„Hotel?“

Zastala je.

Nije želela bezlično mesto.

Nije želela ambijent i atmosferu koji se briše čim izađe.

„Nešto u centru“, napisala je. „Starinsko.“

Odgovor nije stigao odmah.

Zamišljala ga je kako traži, ne iz praktičnosti, nego iz istog razloga iz kog je predložio igru.

„*Le Grand Hôtel*.“

Ime je stajalo u poruci kao gotova scena.

Le Grand Hôtel Grenoble

„Blizu parka. Pešačka zona.“

Nije pitala dalje.

Znala je da je to pravo mesto.

— —

Grad ju je primio drugačije nego prvi put.

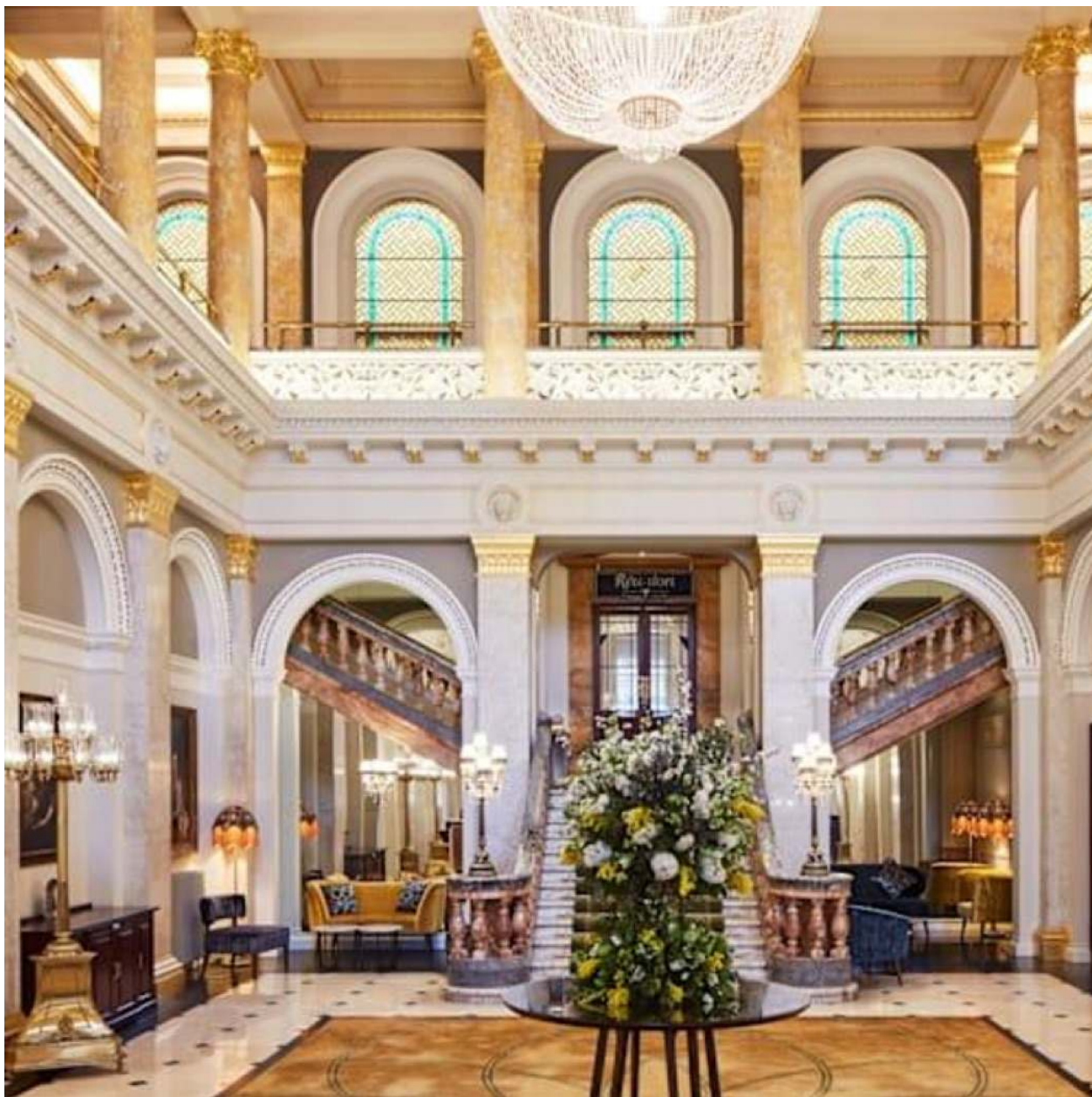
Grenoble nije bio otvoren kao jug, niti sabran kao Lion. Imao je nešto zatvoreno u sebi, kao tvrđava koja se ne vidi odmah, ali određuje sve. Planina je stajala iznad grada kao granica koja nije samo geografska.

Hotel je bio u centru, starinski raskošan.

Ulaz visok, vrata teška, kao da zadržavaju spoljašnji svet. Unutra, bogata svetlost, negovana, tepisi duboki, ogledala koja ne reflektuju odmah, nego zadržavaju sliku trenutak duže. Palata.

Recepcija je bila diskretna. Ime izgovoreno tiho. Ključ pružen bez pitanja.

Hodnici su imali onu vrstu tišine koja ne pripada praznini, nego pamćenju.

Soba je bila drugačija od prve. Visok plafon, teške zavese, krevet koji nameće ritam sobi. Nameštaj star, ali ne dekorativan. Kao da je svaki predmet tu sa razlogom koji nije vidljiv.

Spustila je kofer. Prišla prozoru. Park je bio tu, ispod, sa stazama koje se ukrštaju, ljudima koji prolaze, svetlošću koje se zadržava na lišću.

Soba u *Le Grand Hôtelu* nije bila velika. Već pri ulasku činilo se da zidovi ne stoje ravno, nego blago zadržavaju pogled, kao da ne žele da ga odmah puste dalje. Visok plafon davao je vazduhu širinu, a teške zavese, u boji između zlata i senke, spuštale su svetlost u mekanim trakama.

Krevet širok, sa uzglavljem presvučenim tkaninom koja je upijala dodir, stajao je upravo tamo gde treba, kao centar oko koga se sve drugo raspoređuje bez vidljivog napora. Pomislila je na trenutak da bi bolje bilo da je uzglavlje gvozdена arabeska, za koju se mogu vezati ruke. Odmah se zastidela svojoj misli.

Ogledalo naspram kreveta nije vraćalo sliku odmah. Kao da je između pogleda i odraza postojao nevidljivi razmak. Kada bi se približila, lice bi joj se pojavilo sa blagim kašnjenjem, mekše nego što jeste, kao da odbija da bude potpuno precizno.

Prozor je gledao ka parku. Ne direktno, nego pod blagim uglom.

To nije bila soba za boravak. Bila je soba za trenutak koji traje duže nego što mu pripada.

„Hoćeš kafu?“ upitao je Flobjan.

„Hoću pravi život.“

„E to nemaju ni u ovakvom hotelu. Ali, zato sam ja tu!“

— —

Soba je već bila zatvorena u tišinu koja nije prijatna. Ona koja ne pušta da se nešto kaže, ali ne da ni da se ode.

Sofi je stajala blizu njega, bliže nego što je bilo dovoljno. Flobjan je podigao ruku, oprezno, kao da ne sme da pokvari nešto što se već dešava.

A onda — mali, nepredviđeni zvuk.

Puklo je dugme.

Tišina je na trenutak postala oštrija.

Sofi je spustila pogled. Nije bilo ničeg dramatičnog u tom pokretu — ali bilo je nečeg gotovo detinjeg, kao da ju je izdao neki mali, neposlušni deo stvarnosti.

Prstima je dotakla mesto gde je tkanina popustila.

„Izvini“, rekla je tiho, gotovo automatski. „Ne znam ni da šijem.“

Tu, u toj rečenici, nestalo je sve što je do malopre bilo sigurno u njoj.

Flobjan je gledao to mesto — ne kao kvar, nego kao nešto što ga je pozvalo bliže.

Nije odmah rekao ništa.

Samo je lagano spustio ruku na rub tkanine, tamo gde se otvorila. Prsti su mu na trenutak zastali, kao da meri granicu — ne tela, nego dozvole.

Onda je, vrlo sporo, pomerio tkaninu u stranu. Ne da je zatvori. Nego da je dodirne.

Sofi nije uzmakla.

Samo je podigla pogled ka njemu. U tom pogledu više nije bilo stida— nego nešto drugo, mnogo opasnije: poverenje koje nije izrečeno.

„Pusti“, prošaputala je.

Ali nije pomerila njegovu ruku. Flobjan je ostao tu, u tom malom otvoru koji nije trebalo da postoji.

Kada je ušao, među njima više nije bilo zadržke.. Kao da su oboje znali da ovaj susret ne traži ikakav napor. Dodir je bio drugačiji nego prvi put. Ne jači. Slobodniji. Kao da je telo

naučilo putanju i sada je prati bez oklevanja.

Pokreti nisu bili nagli. Sve je teklo bez prekida, prirodno, ali sa intenzitetom koji je bio na ivici da se izdrži. Kao da je svaki dodir, poljubac, ritam tačan, na mestu gde treba i kad treba da bude. Čak i onaj u međunožju, kojeg se pomalo stidela.

U tom stanju, ona je osećala kako se otvara. Kao da je telo našlo način da postoji bez podele.

Kasnije, dok je sedela na ivici kreveta, zamršene kose, imala je osećaj lakoće.

Okrenuo se ka njoj.

„Pričaj mi o njemu.“

Nije morao da precizira.

Znao je.

„Ne“, rekla je.

Mirno. Ne odbrambeno.

„Zašto.“

Pitanje nije bilo oštro. Više znatiželja.

Pogledala ga je.

„Zato što nemam šta da krijem.“

Zastala je.

„Živim dobro.“

Rečenica je bila jednostavna. Iskrena.

„Sve je... kako treba.“

On je nije prekidao. Ali nije ni prihvatio.

„Ne verujem“, rekao je Flobjan tiho.

Ne kao optužbu. Kao konstataciju.

Sofi se nasmešila blago. Zato što zna da je to istina i da istina ovde nije dovoljna.

Umorna i žedna, prišla je mini-baru. Na obostrano iznenađenje, bio je potpuno prazan.

Rekli su istovremeno „Merde!“

„A primetila sam i da su im peškiri iskrzani. To se, bogami, ne bi desilo u našem marsejskom *Pasaž hotelu*.“

— —

„Nešto ću te zamoliti. Nemoj obući gaćice kad budemo išli na ručak. Samo ću ja to znati. Mala tajna!“

— —

U podne su izašli.

Grad je bio svetao, ali zatvoren u svoje linije. Kretali su se pešačkom zonom bez žurbe, ništa oko njih nije zahtevalo brzinu. Sofi je ovog puta izabrala restoran.

Bio je mali, gotovo skriven. *Rue de Belgrade restaurant*.

Ime ulice ju je nasmejalo prvi put tog dana.

„Zašto baš ovde?“ pitao je.

„Zbog jedne osobe“, odgovorila je tajanstveno.

Seli su. Naručili bez mnogo razmišljanja.

„Imala sam prijateljicu“, počela je. „Davno.“

Zastala je, ne tražeći reči, nego redosled.

„Zvala se Jasmina. Zvali smo je Nina.“

Pogledao ju je, prvi put sa nečim što liči na pažnju koja nije samo za nju, nego za priču.

„Bila je iz Beograda“, nastavila je. „Uvek između mesta. Nikad potpuno tu gde jeste.“

Nasmešila se kratko.

„Učila me je da stvari ne moraju da imaju jedno lice.“

Zastala je.

„Da možeš da voliš nešto i da odeš od toga. Ili da ostaneš, a da nisi potpuno tu.“

Pogledala ga je.

„Tada nisam razumela. Ona je bila dosta starija od mene. Znala je.“

Nije dodala ništa više. Nije bilo potrebe. On nije pitao dalje.

Ručak je tekao mirno, bez težine.

„Šta imaš ispod te crvene haljine?“ prigušeno je upitao.

„Ništa! Samo vazduh i malo vlage... Kao što si tražio. Potpuno sam slobodna“, nasmejala se izazovno.

Flobjan se zagrcnuo od gutljaja vina.

Kada su ustali, grad je bio isti, ali njih dvoje nisu. Flobjan, pored nje, blago je drhtao. Ona je bila mokra.

I to se nije videlo spolja. Samo u načinu na koji je hodala. Kao da je svaki korak deo nečega što nema jedno mesto.

I neće ga imati.

— —

Kasno uveče, posle njenog odlaska, Flobjan je ostao u sobi još neko vreme.

Nije bio tužan. Nije bio ni zadovoljan.

Uzeo je čašu vode i stajao kraj prozora. Na stolu je ostao njen šal koji je zaboravila. Nije ga podigao odmah. Samo ga je gledao.

Nije pokušavao da razume šta oseća. To mu nije bio način. Kao sa biljkama — ne pitaš zašto rastu na određenu stranu. Pratiš kuda idu.

Sofi je išla na određenu stranu.

I on je znao da ta strana nije prema njemu.

Ne sasvim.

Ne do kraja.

I čudno — to ga nije mučilo onako kako bi trebalo. Mučilo ga je nešto drugo, sitnije, gotovo banalno: što neće znati kako će izgledati za deset godina. Što neće videti kako stari.

Podigao je šal i ostavio ga na recepciji.

Nije ostavio poruku.

— —

Kongres u Strazburu je trajao jedan dan. Dovoljno kratko da ne zahteva objašnjenje, dovoljno dugo da opravda noćenje.

Hotel je bio blizu katedrale, u uskoj ulici koja nije bila ni turistička ni lokalna. Jedna od onih ulica koje postoje samo kao prolaz između dva mesta koja imaju ime.

Soba je bila mala, uredna, bez karaktera. Upravo takva kakva joj je trebala.

Sofi je spustila torbu i legla na krevet ne skidajući cipele. Plafon je bio ravan, bez ukrasa, bez pukotine. Gledala ga je nekoliko minuta bez misli.

Nije mislila na Žilijena.

Nije mislila na Flobjana.

Nije mislila ni na muzej ni na figurine ni na projekte koji čekaju.

Samo je ležala.

Spolja se čuo sat koji je otkucavao kao da proverava da li ga neko sluša.

Ustala je tek kada je ogladnela. Pronašla je mali restoran koji nije imao jelovnik na prozoru, ušla, naručila bez razmišljanja. Šoljica supe i hleb. Boca vode. Ništa što bi ostavilo utisak.

Za susednim stolom sedela je žena otprilike njenih godina, sama, sa knjigom okrenutom naopako na stolu. Nije čitala. Samo je jela, gledala kroz prozor, povremeno pila vino.

Sofi ju je posmatrala duže nego što je bilo pristojno.

Žena nije izgledala ni tužno ni slobodno. Izgledala je — prisutna. Kao neko ko zna tačno gde je i ne traži razlog za to.

Sofi je spustila kašiku.

Nije znala kada je poslednji put bila negde bez razloga koji pripada nekom od njenih života.

Platila je i izašla bez žurbe. Prošetala je pored katedrale koja noću nije bila monumentalna nego samo velika, tiha, ravnodušna prema svemu ispod nje.

U sobi je ostavila upaljeno svetlo i zaspala pre nego što je stigla da pomisli da ga ugasi.

Ujutru je otišla na kongres, govorila o kontekstima, odgovarala na pitanja, pila lošu kafu.

Na putu kući, u vozu, prvi put posle dugo vremena nije proveravala telefon.

Gledala je kroz prozor i mislila na ženu sa knjigom.

Na to kako je izgledala kada ne pripada nikome osim sebi.

3. deo

12. Nova površina — Lion, povratak, promena

Povratak u Lion ovog puta nije bio tih.

Nije postojalo ono neprimetno uklapanje, ono lagano vraćanje u meru grada. Kao da je nešto u njoj ostalo pomereno i nije htelo da se vrati na staro mesto. Stan je bio isti — slike, svetlo, žičara — ali ona više nije bila ista unutar toga.

Promena je došla naglo, gotovo fizički.

Otišla je kod frizera bez mnogo razmišljanja. Nije tražila savet, nije objašnjavała. Samo je rekla: kraće. Svetlije.

Kada je izašla, kosa joj je bila plava, ne sasvim prirodna, ali ne ni nametljiva. Linija vrata jasnija, lice otvorenije. Kao da je uklonila prošlost.

U ogledalu nije tražila potvrdu.

Prepoznala je drugu sebe.

Kada ju je video, profesor je zastao na trenutak. Nije to bio baš šok. Više iznenađenje koje se ne skriva.

„Ti si... drugačija“, rekao je.

Nije pitao zašto. Prišao joj je bliže, pogledao je pažljivije nego obično, kao da želi da vidi da li je promena površinska ili dublja.

„Sviđa mi se“, dodao je tiše.

I to nije bila fraza.

Te noći, između njih se nešto otvorilo bez napora. Njena energija bila je drugačija, slobodnija, ali ne rasuta. Nije mislila ni na koga drugog. Bila je potpuno tu.

I to je njega pomalo iznenadilo. Njegova reakcija nije bila samo odgovor, nego i prepoznavanje. Kao da vidi novu nju, ali i novog sebe u odnosu na nju. U toj bliskosti nije bilo sumnje.

Ali, sumnja je došla kasnije.

— —

Jednog popodneva, dok su sedeli u stanu, bez posebnog razloga, profesor je započeo priču koju nikada ranije nije otvarao.

„Bio sam oženjen“, rekao je.

Znala je to, ali ne u detaljima.

„Kratko.“

Zastao je, kao da bira koliko će reći.

„Nije se završilo dobro.“

Pogledao je u daljinu, ne u nju.

„Ne znam da li je bila prevara ili samo... izlazak iz nečega što je već puklo.“

Rečenica je ostala nedovršena. Nije tražio razumevanje.

Ali je ostavio mesto da se nešto poveže.

Pogledala ga je. U tom trenutku nije osećala krivicu. Ali je prepoznala liniju koja vodi ka njoj.

— —

„Ići ću opet u Grenobl“, rekla je nekoliko dana kasnije.

Ovog puta sporije. Kontrolisanije.

„Projekat počinje.“

Nije ulazila u detalje.

On ju je slušao, bez prekidanja.

„Možeš da preskočiš jednu sesiju“, rekao je iznenada.

Pogledala ga je.

„Ionako sam planirao da idem u Nicu.“

Zastao je.

„Kod tvojih.“

To nije bilo pitanje. Bio je to plan. Klimnula je. Sve je bilo logično.

Previše logično.

— —

Kuća u Nici bila je otvorena, kao i uvek.

More se nije videlo iz svakog ugla, ali se osećalo svuda. Terasе široke, svetlo jako, razgovori glasniji nego što treba. Porodica se kretala kroz kuću bez zadržke, kao da zidovi ne postoje.

Ručak je bio dug.

Sto pun, vino otvoreno prerano, rečenice koje se preklapaju.

Sofi se pomalo dosađivala, bila pospana, umorna od puta i gozbe.

Justina je bila tu. Ovog puta tiša. Posmatrala je. Ne očigledno. Ali precizno.

Razgovor je tekao bez napetosti sve dok Justina nije pomenula Sofijin rad.

„Kako ide taj projekat u Grenoblu?“

Pitanje je došlo iznenada, ali ne slučajno.

Svi su je pogledali. Počela je da govori.

O univerzitetu, o kampusu, o figurama, o kontekstima. Rečenice su bile precizne, ali previše povezane. Kao da su već izgovorene negde drugde.

Justina je slušala. Nije prekidala. Ali u jednom trenutku, pogled joj se promenio.

Kao da je slagalica dobila oblik.

Nije rekla ništa.

— —

Kasnije, u njihovoj nekadašnjoj dečijoj sobi, Justina je zatvorila vrata nogom, kao da time može da zadrži i ono što dolazi posle.

Soba je mirisala isto — na drvo, na stare knjige, na nešto detinje što je ostalo po fiokama. Kreveti su bili prekriveni istim onim cvetnim prekrivačima, samo malo izbledelim. Na zidu su još uvek visile fotografije koje su nekada lepile zajedno, krivo, bez reda.

Sofi je ušla prva, ali nije prišla ničemu. Stala je kod prozora, kao gost.

Justina ju je gledala nekoliko sekundi, bez reči. Kao da pokušava da pronađe onu tačku u kojoj je još uvek ista.

„Ko je?“

Sofi se nije okrenula odmah.

„Ko?“

„Nemoj to sa mnom.“

Tišina je pala brzo, bez otpora.

Napolju se video deo mora, plavi isečak između krovova. Nekada su tu stajale zajedno i zamišljale živote koji će doći. Sada je taj pogled bio samo — pogled.

Sofi je prešla prstima preko ivice stola, kao da proverava prašinu.

„Nema nikoga“, rekla je mirno.

Justina je napravila korak bliže.

„Ili ima, pa ga nema za nas?“

Sofi se tada okrenula. Nije bilo ljutnje u njenom pogledu. Ni odbrane. Samo nešto zatvoreno, kao vrata koja nisu zaključana, ali se ne otvaraju.

„Zašto bi morao da postoji neko?“

Justina je zastala na toj rečenici, kao da je udarila u nešto tvrdo.

„Zato što te znam“, rekla je tiše. „Kad si sama, ne svetliš ovako.“

Sofi je na trenutak spustila pogled, ali ne kao da priznaje — nego kao da meri koliko će toga reći.

„Možda me ne znaš više.“

To nije zvučalo kao pretnja. Ni kao žalba.

Samo kao činjenica koja je stigla pre njih.

Justina je pružila ruku i uhvatila je za podlakticu, jače nego što je htela.

„Ne sviđa mi se ovo“, izgovorila je. „Ne sviđa mi se kako stojiš, kako govoriš... kao da si već negde otišla.“

Sofi nije pomerila ruku. Nije je ni sklonila.

„Možda jesam. I ne stiskaj me tako kao da sam ti gumena lutka iz detinjstva. Imam menstruaciju, a možda ćeš ti uskoro da je izgubiš!“

Rečenica je ostala između njih, bez mesta gde bi mogla da se slegne.

Justina je polako pustila njenu ruku.

„Samo... pazi“, rekla je, ali glas joj je već bio tanji. „Ne znam od čega, ali pazi.“

Sofi je klimnula, gotovo nežno.

Ne kao neko ko obećava — nego kao neko ko razume, ali neće stati.

„Posetiću te“, kazala je odlučno. „Na tom projektu.“

Sofi je podigla pogled. I zakolutala očima.

To više nije bio razgovor. To je bio ulazak u Sofijin život.

I znala je da će, prvi put od početka, igra dobiti svedoka.

Justina je već krenula ka vratima, kao da razgovor ima svoj prirodni kraj.

Sofi je ostala kod prozora.

„Nije to što misliš“, rekla je.

Justine se okrenula. Nije prišla bliže. Samo je čekala.

„Misliš da si ga sama pronašla?“ rekla je Justina.

Sofi je ćutala.

„Ti njega nisi ni prepoznala.“

„O čemu pričaš?“

„Ja sam ga pozvala.“

Sofi ju je zapanjeno pogledala.

„Mama je plakala. Tata nije znao gde si. Radila si kao sobarica u hotelu kao da pokušavaš da izbrišeš sopstveni život.“

Sofi je osetila kako joj lice gori.

„Nisi imala pravo.“

„Neko je morao nešto da uradi.“

„Pa si pozvala njega?“

„Naravno njega.“

Justina ju je pogledala mirno.

„On te je jedini video i pre nego što si postala lepa.“

Sofi je zastala, kao da traži tačnu reč. A onda je izgovorila, mirno, dok je u njoj sve vrilo:

„Nisam otišla od njega.“

Tišina je ostala u sobi, gusta, bez pomeranja. Justina je trepnula, prvi put nesigurno.

„Šta?“

Brzo se snašla.

„Žilijen je uvek birao žene kojima može da bude potreban.“

Sofi je sada ljutito podigla pogled.

„I dalje sam tu.“

Nije podigla glas. Nije objasnila.

„Sve je isto.“

Zastala je. I tek tada je dodala, gotovo tiho:

„I nije,“ provocirajući.

Justina je napravila korak, ali nije prišla. Kao da je prvi put vidi.

„To nije moguće. Poludeću!“

Sofi se blago nasmešila. Ne kao neko ko se brani. Nego kao neko ko zna.

„Znam“ odgovorila je gotovo pobednički, „A ti bi možda mogla da se udaš ili nađeš nekog brkatog sudiju za ljubavnika! Samo pazi da nema zadah iz usta.“

Justina je naplakujući, istrčala iz sobe i zalupila vrata.

Kasno uveče. Posle vina. Posle haosa. Posle komplikovanih muškaraca, sestre su sedele na terasi.

„Umorna sam od svega“, rekla je Sofi i spustila glavu na sto.

„Od čega tačno?“

„Od života sa više prozora otvorenih istovremeno.“

Justina je otpila vino.

„Prestani da govoriš kao katalog izložbe.“

Sofi se nasmejala umorno.

„Ti ne razumeš.“

„Naprotiv. Ti si samo premorena.“

Nekoliko sekundi ćutale su.

„Tebi je lako“, rekla je Sofi. „Ti si AI.“

Justina ju je pogledala.

„Ne. Ja sam samo žena koja ne pokušava da ima dva života odjednom.“

13. Vetar na vrhu — Grenobl, planinski vrh, kasno popodne

Hôtel de l'Europe Grenoble nije imao raskoš kao prethodni, ali je imao nešto drugo — otvorenost koja nije bila vidljiva spolja. Fasada jednostavna, gotovo neprimetna. Kao da zidovi ne zadržavaju, nego propuštaju.

Soba je bila svetlija nego ona u *Le Grand Hôtel*-u. Prozori veći, zavese lakše, svetlost direktnija. Nije bilo onog osećaja dubine, nego utiska da sve vodi napolje.

Kada je zatvorila vrata za sobom, odmah je osetila razliku. Ovaj hotel nije zadržavao ljude. Bio je napravljen za prolaz.

— —

„Justina zna.“

Rekla je to bez uvoda, dok je stajala kraj prozora.

On nije reagovao odmah.

„Ne sve“, dodala je. „Ali dovoljno.“

Okrenuo se ka njoj.

„Šta znači dovoljno.“

„Zna da postoji neko.“

Zastala je.

„I želi da dođe.“

Tišina nije bila teška. Više nelagodna.

On je prišao bliže, ali ne da je dodirne.

„Neka dođe.“

Rekao je to jednostavno. Bez odbrane. Bez plana.

Pogledala ga je.

„Ne razumeš.“

„Možda“, rekao je.

Nije zvučao kao da ga to uznemirava.

„Ali nije važno.“

Zastao je.

„Ono što radimo ne zavisi od toga da li neko razume.“

Ta rečenica je imala svoju logiku, istinitost, ali je imala ogromnu težinu za nju.

— —

Kasnije joj je pričao o seminaru. O projektima koji se razvijaju oko njegovog usavršavanja, o sistemima koji pokušavaju da zatvore krug između prirode i grada. Govorio je o biljkama koje se uvode u urbani prostor, o vodama koje se vraćaju u tokove, o pokušajima da se grad uskladi sa onim što ga okružuje. Njegov glas je bio siguran kada govori o tome. Jasan. Precizan. Zadovoljan. U tom izlaganju nije bilo pukotina, već neka samodovoljnost. Podsetio ju je na Žila.

Ali kada bi ona pomenula svoj rad, muzeje, figurine, kontekste — njegova pažnja bi se zadržala kraće. Ne iz nepoštovanja, nego iz odsustva razumevanja koje ne može da se nauči.

Slušao bi je. Ali ne bi ulazio u dijalog. Kao da je to drugi jezik koji ne želi da govori.

— —

Njihova bliskost u toj sobi nije bila ista kao ranije.

Nije bila snažnija, nego slobodnija.

Kao da sve omogućava telu da se ne brani. Nije postojala potreba za naglašavanjem. Sve je dolazilo prirodno, ali sa onom vrstom intenziteta koja ne traži pojačanje.

Kasnije, dok su ležali, svetlost je ulazila direktno, bez zavesa koje je razlažu.

„Ti si ovde drugačija“, rekao je. „Ne mislim na promenu spoljnog izgleda!“

„Znam“, odgovorila je.

Nije pitala kako.

Nije želela definiciju.

Napolju su pijani studenti zavijali podražavajući pse.

— —

Klima je cele noći kapala u metalnu posudu koju je neko ostavio ispod zida.

Kap.

Pauza.

Kap.

Sofi dugo nije mogla da zaspi od tog zvuka. I to što su oboje utonuli u san, trgnuli su se. Negde iza zida neko je hrkao uporno i neravnomerno.

Flobjan se nasmejao u njen vrat.

„Romantique.“

Prvi put ga je čula da zvuči gotovo obično.

— —

Žičarom su se peli na vrh. Kabina je bila mala, staklena, grad se otvarao ispod njih kao karta koja nije ravna. Planina je bila blizu, gotovo preblizu, kao da ulazi u tkivo grada. Grenobl dozgo nije izgledao stešnjen. Ali se osećala opsada planine nad gradom.

Na vrhu je vetar bio jači nego što je očekivala. Kosa joj se pomerala, lice otvoreno, oči su joj suzile od svetla i hladnoće. Stajali su blizu ivice.

Pogled je išao daleko, mada nije bio beskonačan.

U tom vetru, poljubac nije bio ovlašan. Bio je kratak, ali oštar, kao da ga vetar prekida i produžava istovremeno. Nije bilo potrebe da traje. Bio je dovoljno sladostrasen.

— —

Grad su obilazili bez plana.

Parkovi su bili drugačiji od lionskih — manje uređeni, više zatvoreni u sebe. Staze nisu vodile ravno, nego su pravile male krugove. Oduševio ju je park *Viktor Igo*.

Tramvaji su klizili kroz grad gotovo bešumno. Unutra, svetlo mekše, sedišta raspoređena kao u salonu, ljudi mirni, bez naglih pokreta. Vozili su se bez cilja. Silazili gde im se učini zanimljivo.

Ulica Rue Alexandre 1er de Yougoslavie (Ulica Aleksandra I od Jugoslavije) bila je uska, sa izlozima koji ne privlače odmah, nego tek kada zastaneš. Elegantni butici. Ekstravagantna odeća.

U jednoj radnji joj je kupio haljinu. Nije se začudila, niti razmišljala da li je potrebno.

Haljina je bila lagana kao da je rađena od pene. Već je znao gde će biti nošena.

„Za sledeći put“, rekao je.

Hodali su sporo, bez potrebe da stignu bilo gde. Ulica je bila uska, popločana, sa stolovima koji su se već praznili posle kasnog ručka. Negde je zveckala čaša, negde je konobar slagao stolnjake. Sve je bilo u pokretu koji se smiruje.

Sofi je išla pola koraka ispred njega, ne zato što vodi, nego zato što ne zastaje. Haljina joj je padala ravno, kao da nema težinu, ali se pri svakom koraku blago lomila, u sitnim naborima, kao pena koja se skuplja pa nestaje. Nije je popravljala. Nije je ni primećivala.

Ogrlica se pomerala sporije od tela. Krugovi su se sudarali jedva čujno, kao da razgovaraju međusobno, a ne sa svetom. Bili su malo tamniji od haljine, kao trag neke odluke koja se ne briše.

Kada se okrenula prema njemu, sunce joj je uhvatilo kosu — kratku, paž, čistu liniju vrata. Nije bilo ničeg suvišnog. Samo lice i ta jedna crvena, gotovo drska linija usana.

Flobjan je tada usporio.

Nije znao kada je počeo da je gleda tako. Ne kao ženu sa kojom je, ne kao nekoga koga razume — nego kao prizor koji mora da zapamti, jer neće moći da ga objasni.

U tom trenutku, činilo mu se da se sve na njoj dešava istovremeno: haljina koja se gužva i smiruje, ogrlica koja zatvara krugove, usne koje ne traže ništa.

„Kupio sam je pogrešno,“ pomislio je, iznenada.

Ne zato što joj ne stoji odlično. Naprotiv! Nego zato što više nije bila stvar.

Sofi je zastala kod izloga koji nije gledala. Samo je na tren spustila ruku uz telo, kao da proverava da li je tu.

On joj je prišao bliže.

„Dobro ti stoji“, rekao je, tiše nego što je hteo.

Nasmešila se, ali ne njemu — nego nečemu u sebi, kao da je već znala.

I nastavila da hoda.

Prošli su pored izloga u kome se, na trenutak, videlo njihovo odraženo kretanje. On je video par. Ali nije video odnos.

Ostao pola koraka iza, sa osećajem da ne ide pored nje, nego za nečim što se ne može stići.

— —

Školjke su jeli u malom restoranu, iz velikih šerpi koje su donosili na sto. Para se dizala, miris jak, more prisutno u gradu koji nije na moru. Ruke su im bile zauzete, razgovor sporiji.

Sve je bilo jednostavno.

I taman.

— —

Ipak, u toj jednostavnosti, nešto se jedva primetno pomeralo.

Ne kao problem. Kao razlika.

On nije razumeo njen svet. Nije ga ni pokušavao potpuno da razume. Nije mu bio potreban. Njega su zanimala biljke.

I ona.

To je bilo dovoljno za njega. Za Sofi – ne!

Dok su hodali, dok su sedeli, dok su se vozili, ona je to osećala kao tanku liniju koja još ne razdvaja, ali postoji. Kao pukotina koja se ne vidi. Ali već menja način na koji svet stoji.

I još uvek — sve je bilo idilično.

Gotovo savršeno.

Ali više ne potpuno.

14. Sumnja — Lion, poruke, otkaz sesije, pritisci

Vratili su se iz Londona kasno, umorni od vozova, muzeja i kiše. Stan je mirisao na zatvoren prostor i kiselkasto cveće koje je predugo stajalo u vodi. Žilijen je otvorio prozore dok je Sofi skidala kaput.

„Zaboravio sam koliko je Pariz bučan posle Briža“, rekao je iz kuhinje.

Sofi se nasmešila bez odgovora.

Još je mislila na ogledalo sa Van Ajkove slike i dve figure koje postoje unutar prizora i van njega istovremeno.

Telefon joj je zavibrirao na stolu.

Pogledala je ekran.

Grenobl.

Poruka organizatora seminara. Termin potvrđen. Tri dana.

Žilijen je sipao vino u dve čaše i pružio joj jednu.

„Kada ideš?“

„Za deset dana.“

Klimnuo je.

Nekoliko sekundi ćutali su gledajući svetla grada iza prozora.

„Mogao bih da dođem na dva dana“, rekao je mirno. „Ionako dugo nisam bio u Grenoblu.“

Sofi je prebrzo podigla pogled.

„Nema potrebe.“

Tišina je ostala kratko između njih.

Žilijen ju je posmatrao pažljivije nego obično.

„Toliko će biti dosadno?“

Nasmešila se.

„Biće gore. Akademski.“

To ga je nasmejalo, ali ne sasvim.

Seo je na naslon fotelje i otpijao vino bez žurbe.

„Mislio sam da bismo mogli ostati još malo“, rekao je. „Nekoliko dana posle seminara.“

Sofi je spustila čašu.

Grenobl sa njim odjednom je izgledao pogrešno. Kao da bi njegovo prisustvo zatvorilo nešto što još nije želela da imenuje.

„Neću imati vremena“, rekla je. „Program je gust.“

Čim je izgovorila rečenicu, znala je da nije sasvim tačna.

Žilijen je to verovatno znao takođe. Ali nije insistirao.

Samo je klimnuo.

„Dobro.“

Nije zvučao povređeno. To ju je zbolelo više nego da jeste.

Kasnije, dok je pakovala stvari za put, dugo je stajala pred otvorenim koferom bez stvarne potrebe da nešto traži.

Uzimala je haljine, vraćala ih, menjala knjige koje će poneti, proveravala punjač dva puta.

Iz dnevne sobe dopirao je tih zvuk muzike koju je Žilijen puštao dok čita.

Normalno veče. Normalan život. I upravo zato je nelagodnost bila jača.

Prvi put je jasno osetila da ne odlazi samo na seminar.

Nego u deo života koje ne deli s njim..

Pred spavanje joj je prišao iza leđa dok je zatvarala kofer. Zakačila je svoju tašnu, iz nje je ispalo gotovo sve: zaboravljena hotelska kartica, puder, novčanik, zaostali račun iz restorana u Grenoblu, telefon, koji je upravo zazvonio, na ekranu je zasvetlelo slovo „F“. Prebrzo i haotično je ubacila sve u tašnu.

Žil ništa nije rekao. Spustio je ruku na njen vrat kratko i prirodno, kao pokret koji postoji godinama.

„Javi se kad stigneš“, rekao je.

Sofi je zatvorila oči na trenutak.

„Hoću.“

Ali već tada je znala da će Grenobl promeniti više nego što je spremna da prizna.

15. Pitanje bez odgovora — Lion, konfrontacija

U Lionu sve je ponovo imalo oblik.

Jutro, kafa, raskošna svetlost otvorenog grada, žičara koja prolazi kao signal da dan počinje. Sve je bilo ravnomerno, raspoređeno, bez viška. Kao da grad čuva red i kada ga neko iznutra naruši.

Sedeli su za stolom, bez posebnog razloga da razgovaraju.

On je podigao pogled.

Zadržao ga na njoj. Dugo.

„Imaš li nešto da mi kažeš?“

Rečenica nije bila pitanje u uobičajenom smislu. Nije tražila informaciju. Tražila je istinu.

Nije odmah odgovorila. Nije izbegla pogled. Prvi put nije znala gde da smesti reči.

On je nastavio, tiše:

„Znaš da bih prihvatio sve. Toliko te volim. Zauvek i dan više.“

Ruke su mu se našle na njenim ramenima, lako, bez težine.

Njegove su bile sigurnije, ali ne jače.

Samo jedno osećanje koje se širilo.

Sofi je plakala tiho, onako kako plaču ljudi koji više ne pokušavaju da zaustave suze.

On se nagnuo prema njoj. Usne su mu dotakle slepoočnicu, pa trag suze ispod oka.

„Dođi da ti oližem poljupcima te zlatne suzice“ — šapnuo je tihim, dubokim glasom.

Nasmejala se kroz plač.

Kao da joj je upravo dao dozvolu da bude krhka.

Kao da je svaka suza koju je skrivala godinama najzad našla mesto gde sme da padne.

„Bilo šta ako imaš reci“, rekao je.

U toj rečenici nije bilo straha, niti sumnje. Bila je to ponuda. I to ju je uzdrmalo više nego da je bilo optužbe.

„Nemam“, rekla je.

Mirno.

Ali sada je u tom miru postojala pukotina. Nije bila ni istina ni laž.

I prvi put, posle dugo vremena, osetila je nešto što nije pripadalo njenoj dvostrukosti. Ne nelagodnost. Ne strah. Nešto bliže krivici.

Ne kao sud.

Kao pogled unazad.

— —

Počela je da gleda sebe. Ne spolja. Iznutra. Ne ono što radi, nego način na koji to postoji.

Dva života nisu više bila samo paralelna. Počela su da se dodiruju.

I na tom mestu, gde se dodiruju, nešto nije bilo stabilno.

— —

Justina je došla bez najave.

Vrata su se otvorila naglo, kao da ne postoji išta između odluke i dolaska.

„Idemo u Grenobl.“

Nije bilo pozdrava. Nije bilo uvoda.

Sofi je stajala mirno.

„Sesija je otkazana“, rekla je, previše brzo.

Justina je zastala. Pogled joj je bio isti kao onog dana u Nici.

„Naravno.“

Rekla je to bez ironije.

Ali bez verovanja.

— —

Te večeri, Sofi je poslala poruku.

„Ne mogu da dođem. Moramo da preskočimo.“

Odgovor nije stigao odmah. Ovog puta, razmak je bio duži.

Kada je stigao, bio je kratak.

„Razumem.“

Ništa više.

I to „razumem“ nije bilo isto kao ranije.

— —

Justina nije odustajala.

Sutradan je otišla sa njom na profesorovo predavanje.

Sedela je u poslednjem redu, slušala, ali ne sadržaj. Posmatrala je način na koji on govori, kako ga studenti gledaju, kako okolina reaguje na njega.

Nije rekla ništa. Ali je sve videla. Harizma.

Posle toga je otišla sa Sofi u muzej. Išla je hodnikom kao kroz tuđi život. Gledala predmete, ali ne kao kustos. Kao svedok.

„On te je izvukao“, rekla je odjednom.

Bez uvoda.

„Iz čega?“

Sofi je znala odgovor. Ali ga nije izgovorila.

„Iz pada“, nastavila je Justina. „Iz onog života koji nije imao formu.“

Sofi se okrenula ka njoj.

„Nije bio pad.“

Tiho. Ali jasno.

„Bio je drugačiji.“

Zastala je.

„Radila sam u *Hotel Passage*.“

Izgovorila je to bez stida.

„I volela sam taj život.“

Justina se nasmejala kratko. Oštro.

„Volela si cveće.“

Zastala je.

„Aranžera.“

Pogledala ju je direktno.

„Njegovu estetiku.“

Još kraće:

„I mišiće.“

Tišina. Teža nego bilo koja optužba.

„Ne pojednostavljuj“, rekla je Sofi.

Ali glas nije bio snažan.

„Udaj se“, rekla je Justina.

Kao presuda.

„I prestani da živiš dva života.“

Zastala je.

„Na svim ravnama.“

— —

Te večeri su izašli zajedno.

L'Auberge du Pont de Collonges.

Restoran je bio pun, svetao, poznat. Ljudi su govorili, smejali se, čaše su se sudarale, kao da život ima samo jednu liniju.

Profesor i Justina su sedeli naspram nje.

Oboje su je gledali. Ne otvoreno. Oboje sa istim pitanjem. Neizgovorenim.

Sofi je bila mirna. Čak i više nego ranije. U toj mirnoći nije bilo odbrane. Nije morala da bilo šta objasni. Bila je to ravnoteža koja ne traje zauvek, mada trenutno još postoji.

Mada je iz svoje nespretnosti prosula crveno vino po svetloj skupoj haljini. Tiho je opsovala džipsi stilom.

U tom trenutku, dok je svet oko nje bio jednostavan, dok su glasovi bili jasni, dok je vino imalo isti ukus kao uvek — ona je i dalje cvetala. I to se nije moglo sakriti. Ali se nije moglo ni objasniti.

16. Zamak bez izlaza — Château de Bagnols, vikend susret

Château de Bagnols.

Zamak-hotel se nije pojavio odjednom.

Put iz Grenobla ka njemu bio je spor, krivudav, kroz pejzaž koji nije imao dramatičnost, ali je nosio neku vrstu tišine koja se ne prekida. Vinogradi, kamen, retke kuće, livade, krave, pola žutih cvetova.

Kada su stigli, nije rekla ništa.

Zidine su bile debele, neravne, kao da su građene da traju duže nego što je bilo ko mogao da zamisli. Prozori uski, pogled ograničen. Ulaz težak, vrata koja se ne otvaraju lako.

Unutra, vazduh je bio drugačiji. Ne hladan. Star.

Kao da se u njemu zadržalo više vremena nego što je veličina zamka mogla da primi.

Soba nije bila soba. Bila je scena.

Freske po zidovima, boje koje su preživele vekove, ali ne u punini — nego u tragovima. Krevet visok, gotovo izdignut, kao da se na njemu ne spava nego boravi. Svetlo prigušeno debljinom zidova, ali dovoljno da se vidi sve što ne može da se izbegne.

Stajala je u sredini.

Ovde nije bilo mesta za igru.

— —

On je ušao za njom, zatvorio vrata. Nije odmah prišao.

Pogled mu se zadržavao na zidovima, na plafonu, na predmetima koji nisu imali funkciju koju bi razumeo.

„Čudno je“, rekao je.

Nije to bila ni kritika, ni divljenje. Kao priznanje da je izvan onoga što mu je blisko.

Prišla je jednom zidu, prešla rukom preko freske.

„Ovo je moj svet“, rekla je tiho.

Nije mislila na zamak. Nije mislila ni na umetnost. Mislila je na ono što nosi u sebi, a koji ovde ima potvrdu.

On je ćutao.

Gledao ju je.

I prvi put nije znao kako da joj priđe.

Sofi je stajala ispred ogledala, ali se nije gledala.

Haljina je već bila na njoj. Padala je ravno, onako kako je on zamislio — bez otpora, bez naglašavanja.

Flobjan je stajao iza nje, dovoljno blizu da vidi svaki prelom tkanine, a ipak kao da nema pravo da je dodirne.

„Nije za svaki dan“, rekao je, više sebi.

Sofi se blago nasmešila.

" A ti si za svaki dan?"

Nije se okrenula.

Tišina je trajala duže nego što bi trebalo.

On je prišao korak bliže. Podigao ruku — ali nije odmah dotakao haljinu. Kao da se boji da će se nešto u njoj raspršiti ako je pomeri.

Kada je konačno spustio prste na tkaninu, ništa više nije tražilo pokret. Ostao je samo dodir.

Haljina se pod tim pritiskom zgrčila, pa ponovo spustila.

Sofi je zatvorila oči na trenutak. Ne zbog njega. Zbog toga što je osetila kako se nešto u njoj pomera — ne naglo, nego tiho, ali nepovratno.

„Ne gledaš mene“, rekla je.

Glas joj je bio miran, ali nije bio lak.

Flobjan je zastao.

„Gledam“, odgovorio je.

„Ne“, rekla je. „Gledaš kako stoji.“

Tada se okrenula. Između njih nije bilo više ogledala. Samo ta kratka udaljenost koja više nije mogla da ostane prazna.

Flobjan je spustio ruku, pa je ponovo podigao — ovog puta ne ka haljini, nego ka njoj. Ka licu, ka mestu gde više nema tkanine da ga zaustavi.

Zastao je na pola puta. Sofi je sama napravila poslednji korak. Ne drsko. Nije dramatično. Kao da samo ispravlja nešto što je već bilo započeto.

Dotakla ga je, izazivački, po sred čela, nosa, a onda mu prstom obrubila usne.

Privukao ju je k sebi divlje a očajnički i upio se u nju.

Kada se izvukla iz zgužvane džinovske posteljine i baldahinskog kreveta i ustala da ode do kupatila, nagazila je na moker peškir.

„Jebote“, promrmljala je.

Flobjan se nasmejao iz kreveta.

U ogledalu je izgledala umorno, razmazane šminke, sa tragom jastuka na obrazu.

Prvi put joj je palo na pamet koliko je banalno telo posle velike strasti.

Kasnije, sedeli su u sali za večeru.

Veliki sto, svetlo sveća, senke koje nisu stabilne. Ljudi su govorili tiše nego što je potrebno, kao da veličina hotela-zamka nameće ton.

Slušala je razgovore oko sebe. Reči, rasprave o istoriji, citati.

Sve je bilo poznato. Ne po sadržaju. Po načinu. To je bio jezik koji ne mora da se uči. Koji se prepoznaje.

Pogledala ga je.

Sedeo je mirno, prisutan, i ne uključen. Nije bio izgubljen. Ali nije bio ni deo toga.

Nije pokušavao da se uklopi.

I to je bilo pošteno, njoj nedovoljno. A dovoljno da skroz shvati.

— —

Kasnije, u sobi, nije bilo naglog dodira.

Sedeli su jedno naspram drugog, kao da se prvi put vide između sebe.

„Znaš“, rekao je, „ovo nije moje.“

Nije morao da objašnjava.

„Znam“, rekla je.

Tiho. Bez odbrane. Bez pokušaja da ga uvuče. Tišina je bila duga. Mada ne neprijatna. Samo jasna.

„Nije samo ovo mesto“, dodao je.

Pogledao ju je direktno.

„Ti si... drugačija ovde.“

Nije se pomerila.

„Ovde sam ja. Iako si ti izabrao hotel“

Rekla je to bez naglašavanja.

— —

Soba je već bila u tišini koja ne pripada noći, nego nečemu što ostaje posle nje.

Sofi je stajala ispred ogledala. Nije se odmah pogledala. Samo je ostala tu, kao da joj je potrebno vreme da se vidi.

Haljina je bila blago pomerena, jedan jedini nabor koji nije stajao kako treba. Tkanina je pamtila pokret koji je prethodio, nešto što nije bilo deo njenog uobičajenog reda. Prstima je dotakla to mesto. Nije ga ispravila.

Pod jagodicama prstiju zadržao se trenutak tuđeg dodira — ne kao slika, ne kao sećanje, nego kao kratko pomeranje unutar kože, nešto što se ne može tačno prizvati, ali se ne može ni odbaciti. Zadržala je ruku tu, samo malo duže. Kao da proverava da li je to još uvek njeno.

Soba je bila mirna na onaj način na koji su mirne prostorije sa debelim zidovima. Zvuk se nije gubio — samo nije ulazio.

Prišla je korak bliže ogledalu. Lice joj je bilo mirno. Ne zato što nije osećala ništa, nego zato što je sve već prošlo kroz nju i našlo svoje mesto. Još jednom je prešla prstima preko tkanine. Ovog puta sporije. I taj kratak otpor materijala, pre nego što se izravna, bio je dovoljan da se nešto u njoj ponovo pokrene — ne jako, ne dovoljno da ostane, ali dovoljno da zna da nije nestalo.

Polako je poravnala haljinu, jednim preciznim pokretom koji nije ostavio nijedan višak. Zastala je na trenutak. Ne da se uveri da je sve u redu. Nego da prihvati da jeste.

Kada je izašla u hodnik, korak nije bio ni brži ni sporiji. Kamen ispod nje bio je hladan, štikle su drugačije odzvanjale. Odjednom su je podsetile na njen, njihov stan u Lionu, ravnomerni zvuci žičare. I upravo to je bilo nepovratno, zauvek njeno. „Dok nas smrt ne rastavi...”

— —

Flobjan joj je. Dodirnuo joj ruku. Nije bilo strasti u tom dodiru. Samo velika bliskost.

Bilo je i nečeg drugog. Razumevanja koje ne rešava ništa.

„I ja sam ja tamo“, rekao je.

Nije morao da kaže gde. Znala je. Biljke. Sistemi. Jednostavnost koja ne traži istoriju. Oboje su bili vezani za zemlju i njene slojeve, međutim sasvim drugačije.

— —

Ležali su kasnije, ne kao ranije. Tela su bila blizu. Ali nisu tražila jedno drugo na isti način.

Kao da je nešto između njih dobilo oblik koji ne može da se prekorači. Ne prepreka. Granica.

— —

Ujutru, svetlo je iseckano ulazilo kroz prozor.

Obukla se bez žurbe. Natečenog lica. Pogledala sobu još jednom. Nije želela da je zapamtiti. A i te kako je znala da hoće.

On je stajao kod prozora. Nije gledao napolje.

„Možda smo... zakasnili“, rekao je.

Nije zvučao tužno. Govorio je mirno, kao o nečemu što je odavno prestalo da bude pitanje.

Prišla mu je.

„Ili smo stigli tačno kada treba.“

Pogledali su se. Bez iluzije. Bez igre.

Bez potrebe da nastave ono što ne može da traje na isti način.

— —

Kada su izašli iz zamka, svet je bio isti.

Put, vinogradi, svetlost.

Samo sada više nije bilo dve linije. Postojala je samo jedna. I ona se nije mogla podeliti. Ne više.

Zamak je ostao iza njih.

Kao mesto koje ne zadržava. Ali razdvaja. Bez buke. Bez drame.

Onako kako treba i mora.

17. Poslednji prolaz — Lion → Grenobl, konačna odluka i posledice

Posle hotela-zamka, Sofi više nije tražila da joj život bude celina na njen način. Dvostrana celina.

U Lionu sve je ponovo dobilo meru, sada bez napora. Nije tražila mostove. Nije više ni proveravala da li postoji drugi izlaz.

Kada se vratila u stan, skinula je haljinu i spustila je na stolicu. Obično bi je odmah odložila na mesto. Ovog puta nije. Haljina je ostala tu, zgužvana, kao da čeka da bude primećena. Sofi je prošla pored nje nekoliko puta, ne dodirujući je. Kao da joj ne pripada.

Ono što joj pripada bio je Žilijen. Ne kao izbor. Kao stanje koje se ne pomera.

U danima koji su usledili, njeni pokreti su se usporili, ali ne od umora — nego od odsustva unutrašnjeg rascepa. I to može biti iscrpljujuće! Stan je bio isti, slike su ostale na svojim mestima, žičara je prolazila u istom ritmu, ali ništa više nije imalo dvostruko značenje. Sve je stajalo u svojoj ravnoteži, bez potrebe da bude drugačije.

Telefon je uzela jedne večeri.

Bez oklevanja. Nije pisala dugu poruku. Nije objašnjavala.

„Ne dolazim više.“

Zastala je kratko. Ne zbog sumnje. Zbog završetka.

Onda je pritisnula sudbonosno dugme – pošalji.

Nije čekala odgovor. Nije ga ni otvorila kada je stigao. Telefon je spustila kao predmet koji više ne pripada njenom životu.

To nije bio prekid.

To je bio rez.

— —

Kada ju je Žilijen zaprosio, nije bilo iznenađenja.

Sedeli su u stanu, u svetlosti koja je klizila preko knjiga i slika, u času između dnevne buke i večernje tišine.

„Hoćeš?“

Pogledala ga je. Nije tražila razlog. Nije merila posledice.

„Hoću.“

Reč je bila mirna. Bez ostatka. Bez zadržke.

Vodila je samo u jednom smeru.

— —

Venčanje je bilo skromno.

Samo kumovi i njeni roditelji, u vinogradima iznad Liona, gde se zemlja spušta u talasima i gde horizont ne beži, nego ostaje nizak, dohvatljiv.

Beaujolais vineyards.

Sto je bio postavljen na otvorenom, dugačak, prekriven lanom. Čaše tanke, vino svetlo, boje koje se prelivaju sa pejzažom. Dva cvetna aranžmana — jedan na sredini stola, drugi u pozadini, na niskom kamenom zidu — kao da majčina ruka i dalje određuje poredak stvari.

Sve je imalo meru. Ali je bilo obilja. U svetlosti. U vazduhu. U njima.

U načinu na koji su ljudi sedeli bez potrebe da se pomeraju.

Nosila je haljinu koja nije tražila pažnju, ali ju je zadržavala. Oko vrata — zlatna ogrlica neobičnog oblika, koja nije bila ukras, nego linija koja otvara. Kosa svetla, kraća, otvorenog vrata, lice mirno. Bila je prisutna. Potpuno.

Profesor, sada muž, je bio tih, ali ne zadržan. Njegova radost nije bila naglašena, nego stabilna, kao nešto što se podrazumeva. Pogled mu se vraćao na nju bez potrebe da to sakrije.

Justina je sedela malo dalje. Posmatrala. Nije proveravala. Ni sudila.

U jednom trenutku, kada su se pogledi sreli, samo je blago klimnula. U tom pokretu nije bilo pitanja. Bilo je olakšanje. Kao da se nešto zatvorilo kako treba.

— —

Ručak je trajao dugo.

Rečenice su dolazile i odlazile, ali nisu se sudarale. Smeh nije bio glasan, ali je bio prisutan. Vino se dolivalo bez pitanja, vreme nije imalo brzinu.

U tom pejzažu, među redovima vinove loze, između neba koje nije pretilo i zemlje koja nije tražila više nego što daje, Sofi je osetila ono što nije osećala ranije. Ne samo sreću. Ne samo zadovoljstvo. Nešto mirnije.

Nešto što ne traži nastavak.

— —

Kasnije, kada su ostali sami, rekla je:

„Hajde da odemo u Grenobl.“

Pogledao ju je. I razumeo pre nego što je objasnila.

„Da zatvorim.“

Zastala je.

„Ne da obnovim.“

Klimnuo je. Nije pitao ništa više.

— —

Putovali su vozom. Kao nekada.

Prvi put Iz Marseja u Lion, kada je sve još bilo otvoreno, kada pravci nisu imali kraj.

Na peronu u Lionu stajali su kratko pre nego što su ušli.

Žilijen je pogledao red vagona, pa nju.

„Spreman sam", rekao je.

Nije mislila da to kaže njoj. Ali jeste.

Pogledala je peron — ljude koji čekaju, one koji odlaze, one koji se vraćaju. Sve je izgledalo ravnomerno, bez razlike. Kao da svaki polazak liči na svaki drugi.

Samo ovaj nije.

Ovaj je bio poslednji put da će ići tamo kao neko ko nešto ostavlja iza sebe.

Sedeli su jedno pored drugog, bez potrebe da govore. Njegova ruka na njenoj, stabilna, bez naglašavanja. Kroz prozor, pejzaž se pomerao ravnomerno, kao da svet ne poznaje prekide. Nije mislila na njega. Na Flobjana. Nije bilo slike. Nije bilo sobe. Nije bilo drugog grada.

Sve je ostalo iza. I nije tražilo povratak.

Izabrala je život bez ostatka.

— —

Kroz prozor je prepoznala jedan pejzaž koji je videla ranije, na putu u drugom smeru. Neka stanica bez imena, ili sa imenom koje nije stigla da pročita. Isto drveće, isti ugao svetlosti.

Pomislila je kako isti pejzaž izgleda drugačije zavisno od toga kuda ideš.

Stavila je glavu na njegovo rame.

Nije rekla ništa.

On je okrenuo stranicu knjige koju nije čitao.

Ulaz u tunel pojavio se bez prelaza, kao tamna linija koja preseče svetlo. Pomislila je da je konačno sve zatvorila.

Na trenutak, sve se zatvorilo. Bez prelaza. Bez upozorenja.

Nije pomerila ruku. Nije zatvorila oči.

U tom kratkom preseku između svetla i tame, osetila je nešto što nije ličilo na strah. Nešto što ne traži ime.

Kao da je stigla na mesto koje ne dopušta drugačije.

Sofi je na trenutak okrenula glavu, više pokret nego namera. Profil joj je bio miran, gotovo odsutan, kao da je već negde drugde.

Reči nisu bile potrebne. Samo kratko pomeranje ruke, blizu, ali ne do kraja.

Svetlost je nestala.

U tom naglom prelazu, sve je ostalo isto još jedan delić sekunde — položaj tela, nedovršen udah, pokret zaustavljen na pola puta.

Onda više ništa nije moglo da se nastavi.

Nije ostalo ni vremena za ispravku. Ni za povratak. Sve je već bilo tu.

A onda — prekid.

Ništa nije ostalo da se podeli.

— —

Posle toga, svet nikad nije došao nazad.

